

ARCHEOLOGIENOTA DIEST – TURNHOUTSEBAAN 57

N. GEELLEN, D. WIJNS, S. VERSTREKEN,
K. BOUCKAERT & J. CLAESEN

AUGUSTUS 2026

Titel

Archeologienota zonder ingreep in de bodem. Diest – Turnhoutsebaan 57

Auteur(s)

Geelen Niels, Wijns Dimitri, Verstreken Stien,
Bouckaert Kevin, & Claesen Jan

Projectnummer

2026F79

Plaats en datum

Kortenaken, augustus 2026

Reeks en nummer

ARCHEBO rapport 2026F79

ISSN 2034-5615

© 2026 ARCHEBO bv

ARCHEBO aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijke toestemming van de opdrachtgever.

INHOUD

1	Inleiding	4
1.1	<i>Algemeen</i>	<i>4</i>
1.2	<i>Beschrijving onderzoeksoopdracht</i>	<i>4</i>
1.3	<i>Doelstellingen</i>	<i>7</i>
1.4	<i>Randvoorwaarden.....</i>	<i>7</i>
1.5	<i>Onderzoeksvragen</i>	<i>7</i>
2	Huidige & toekomstige situatie	8
2.1	<i>Huidige situatie</i>	<i>8</i>
2.2	<i>Toekomstige situatie</i>	<i>10</i>
3	Bureauonderzoek	16
3.1	<i>Landschappelijke & bodemkundige situering</i>	<i>16</i>
3.2	<i>Archeologische en erfgoedkundige data.....</i>	<i>25</i>
3.3	<i>Historiek en cartografische bronnen</i>	<i>27</i>
3.4	<i>Archeologische verwachting</i>	<i>36</i>
4	Resultaten bureauonderzoek	37
4.1	<i>Algemeen</i>	<i>37</i>
4.2	<i>Beantwoording onderzoeksvragen</i>	<i>38</i>
4.3	<i>Samenvatting / assessment bureauonderzoek</i>	<i>39</i>
4.4	<i>Programma van maatregelen</i>	<i>41</i>
5	Bibliografie	42
6	Figurenlijst.....	43
7	Plannenlijst.....	44

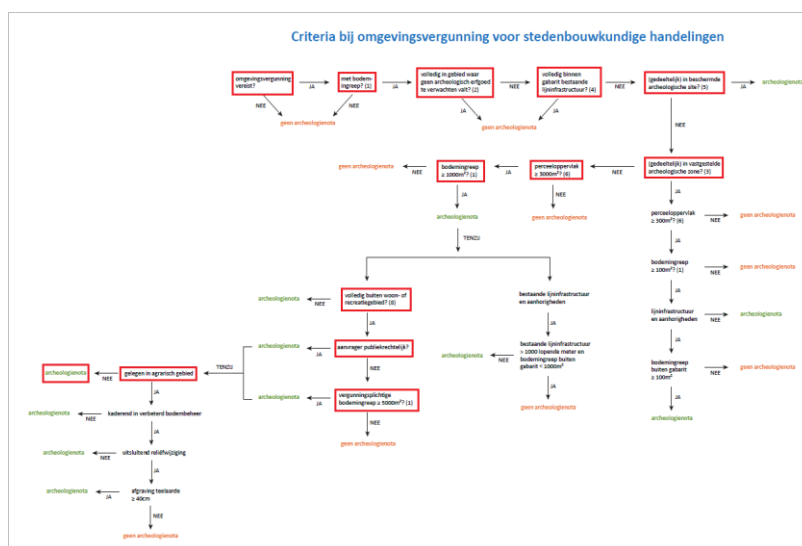
1 INLEIDING

1.1 ALGEMEEN

Bij het aanvragen van een omgevingsvergunning kan het zijn dat het toevoegen van een archeologienota aan de aanvraag verplicht wordt gesteld. De archeologienota wordt geschreven door een erkend archeoloog en bevat de resultaten van een archeologisch vooronderzoek en een advies voor vrijgave of eventueel vervolgonderzoek.

Het toevoegen van een archeologienota aan een omgevingsvergunning is afhankelijk van een aantal criteria:

- De totale oppervlakte van de percelen
- De oppervlakte van de geplande bodemingrepen
- De ruimtelijke bestemming van het terrein
- De ligging van het terrein binnen of buiten een archeologische zone of de site volgens de inventaris

Figuur 1: Criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen

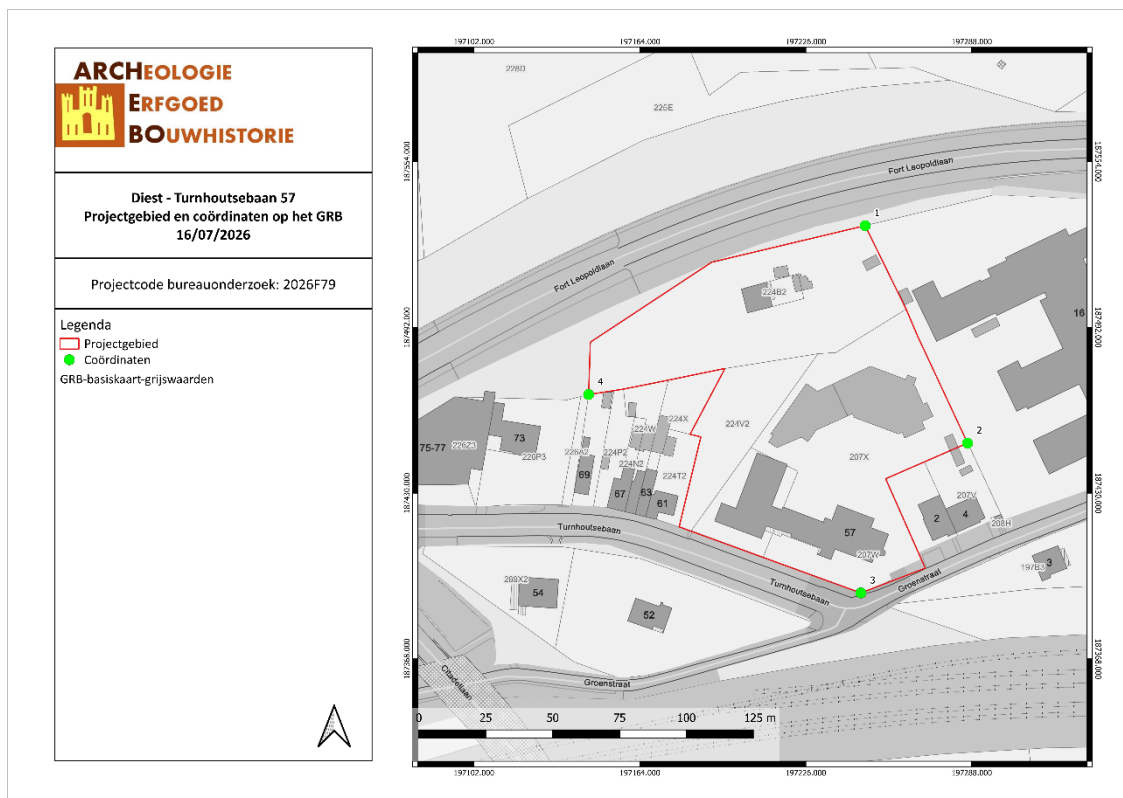
1.2 BESCHRIJVING ONDERZOEKSOPDRACHT

Naar aanleiding van een omgevingsvergunning heeft ARCHEBO bv een archeologienota opgemaakt voor een projectgebied gelegen aan de Turnhoutsebaan 57 te Molenstede, een deelgemeente van Diest (Vlaams-Brabant). Binnen het projectgebied zal een gebouwblok met meerdere woonunits worden opgetrokken. Het projectgebied heeft een oppervlakte van ca. 11.131 m².

Aangezien de aanvraag voor een omgevingsvergunning na 1 juni 2016 werd ingediend, is een archeologienota evenwel vereist, zoals vastgelegd in het Onroerenderfgoeddecreet (art. 5.4.1, 5.4.2, 5.4.8 en 5.4.9). Het bureauonderzoek werd uitgevoerd in augustus 2026 onder leiding van erkend archeoloog Jan Claesen. In de onderhavige archeologienota worden de locatie van het terrein en de reeds uitgevoerde werken geanalyseerd. Deze informatie wordt samen met de resultaten van een archeologisch bureauonderzoek bestudeerd.

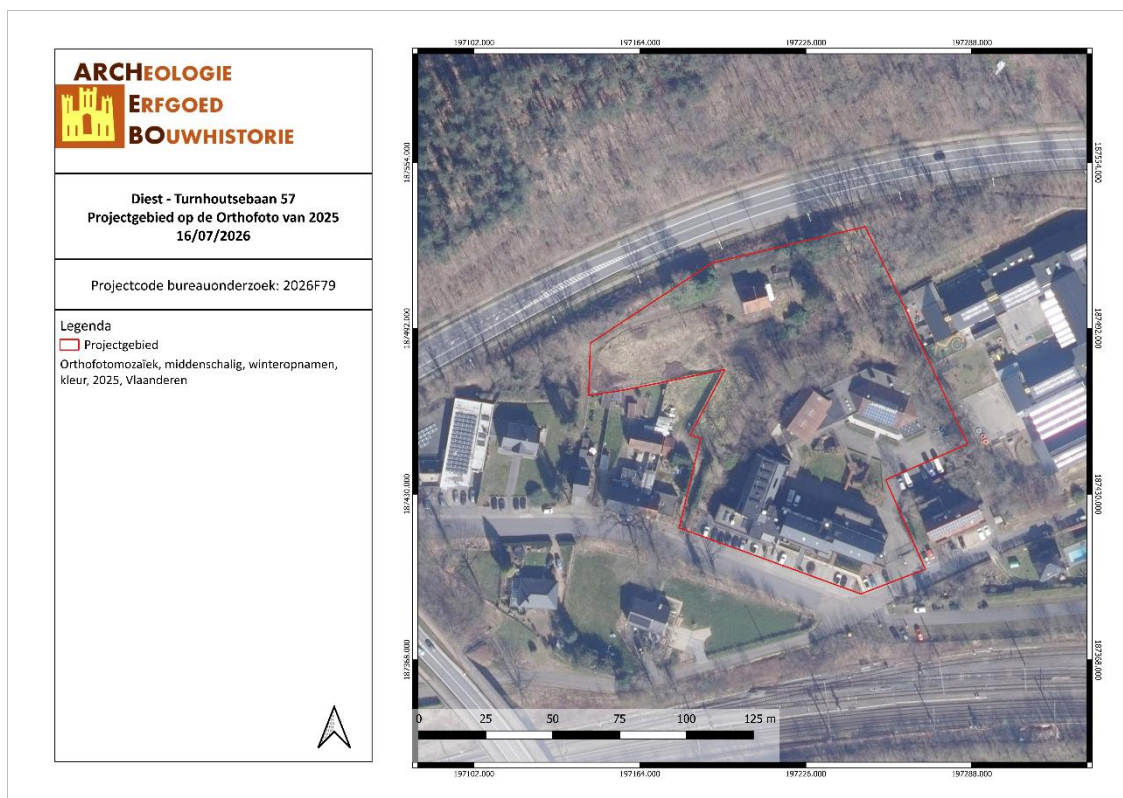
Administratieve fiche			
Naam site:	Diest – Turnhoutsebaan 57		
Onderzoek:	Archeologienota zonder ingreep in de bodem		
Ligging:	Vlaams-Brabant, Diest, Molenstede, Turnhoutsebaan 57 – Groenstraat – Fort Leopoldlaan		
Kadaster:	Diest, afdeling 4/Molenstede, sectie G, percelen 224B2, 224R2, 224V2, 207N, 207X, 207W		
Coördinaten:	1	X	197248.19
		Y	187530.04
	2	X	197286.51
		Y	187448.72
	3	X	197246.65
		Y	187392.64
	4	X	197144.81
		Y	187466.90
Uitvoerder:	ARCHEBO bvba Merelnest 5 3470 Kortenaken		
Projectcode bureauonderzoek:	2026F79		
Projectleiding:	Jan Claesen		
Erkenningsnummer projectleiding:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00014		
Bewaarplaats archief:	Bij de opdrachtgever		
Grootte projectgebied:	Ca. 11.131 m²		
Uitvoeringsperiode:	augustus 2026		
Reden van de ingreep	stedenbouwkundig		
Wetenschappelijke vraagstelling:	Het doel van deze archeologienota is een archeologische evaluatie van het terrein, de geplande werken en impact op het bodemarchief.		
Termen Thesauri:	Bureauonderzoek, Molenstede, Diest, GGA zone		

De onderstaande GRB-kadasterkaart en Orthofoto tonen het projectgebied op de meest recente stadskarten en luchtfoto's.

DITU/16/07/26/1 - Digitale aanmaak

Figuur 2: Situering van het projectgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2026)

DITU/16/07/26/2 - Digitale aanmaak

Figuur 3: Situering van het projectgebied op Orthofoto van 2025 (Geopunt, 2026)

1.3 DOELSTELLINGEN

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de werken. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het projectgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het projectgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het projectgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

1.4 RANDVOORWAARDEN

Het betreft een uitgesteld onderzoek aangezien er nog geen zekerheid is over het bekomen van de omgevingsvergunning. Te slopen bebouwing mag worden gesloopt tot op het maaiveld. Sloopwerken onder het maaiveld dienen te gebeuren onder begeleiding van een erkend archeoloog. Te kappen bomen mogen worden gekapt tot op het maaiveld. Stronken mogen slechts verwijderd worden na of in functie van het archeologisch onderzoek.

1.5 ONDERZOEKSVRAGEN

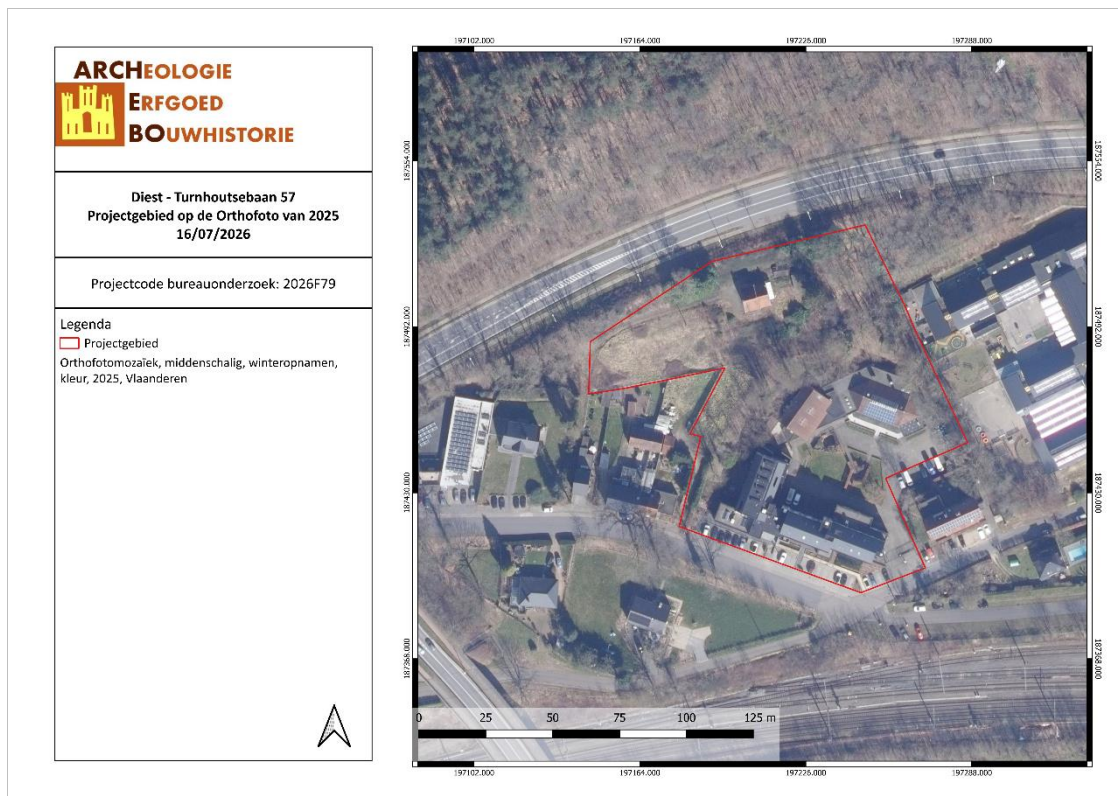
Tijdens het bureauonderzoek dienen op zijn minst onderstaande vragen beantwoord te worden:

1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*
2. *Welke info is er nog te vinden over voormalige constructies op het terrein?*
3. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het projectgebied verwacht worden op basis van een analyse van historisch kaart- en bronnenmateriaal?*
4. *In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?*

2 HUIDIGE & TOEKOMSTIGE SITUATIE

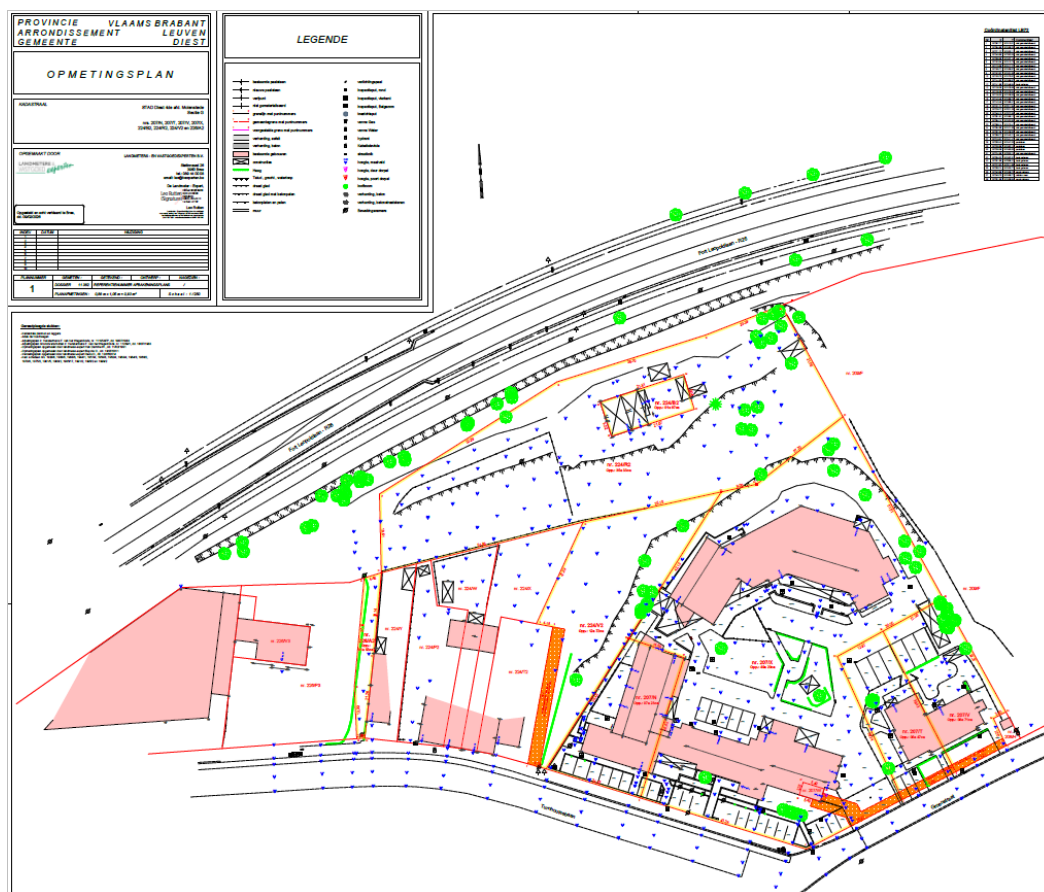
2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het projectgebied grenst in het zuidwesten aan de Turnhoutsebaan, in het zuidoosten aan de Groenstraat en in het noorden aan de Fort Leopoldlaan. Het zuiden van het projectgebied is reeds sterk bebouwd. Het gaat om twee grote gebouwen (Turnhoutsebaan 57 en 7A-B) die een zorginstelling vormen. Het noorden van het projectgebied is grotendeels onbebouwd en bevat bomen en struiken. Hier staat ook een kleiner gebouw. Het projectgebied is gelegen op een helling ten noorden van Diest. Op het gewestplan ligt het projectgebied grotendeels binnen agrarisch gebied, met uitzondering van het zuiden en westen dat gelegen is binnen woongebied met landelijk karakter.

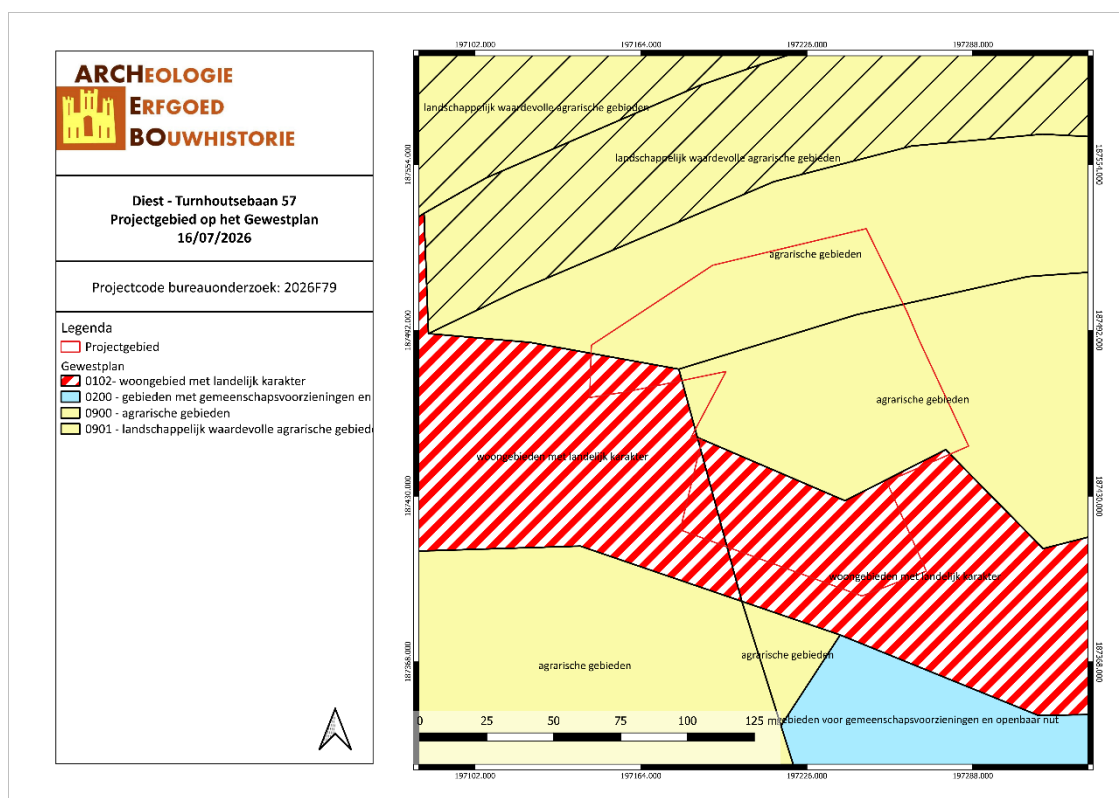

DITU/16/07/26/3 - Digitale aanmaak

Figuur 4: Situering van het projectgebied op Orthofoto van 2025 (Geopunt, 2026)

Figuur 5: Bestaande toestand. (opdrachtgever, 2026)

DITU/16/07/26/4 - Digitale aanmaak

Figuur 6: Situering van het projectgebied op Gewestplan (Geopunt, 2026)

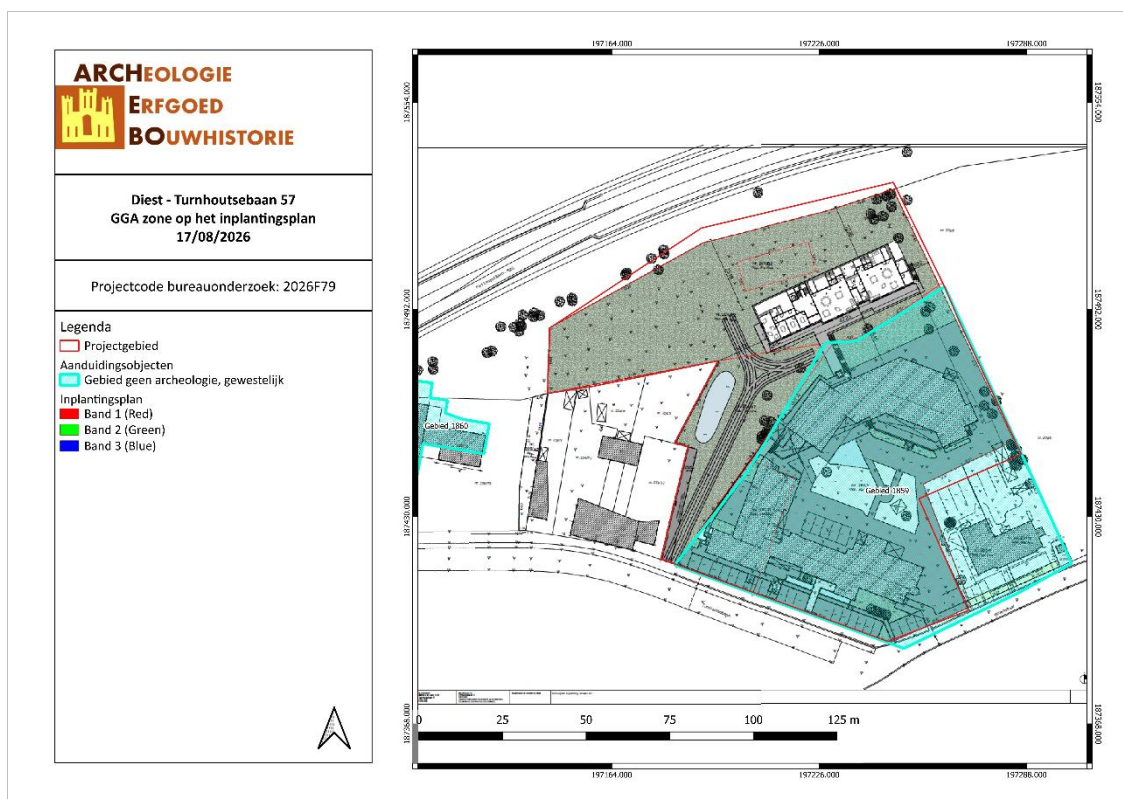
2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

De huidige bebouwing aan de Turnhoutsebaan, met andere woorden de zorginstelling, zal ongewijzigd blijven. Het gebouw in het noorden van het terrein zal gesloopt worden. Enkele meters ten zuiden van dit gebouw zal een nieuwe bouwblok worden opgetrokken met een oppervlakte van ca. 850 m². Dit gebouw zal worden gefundeerd op volle plaat. Omdat het projectgebied op een noord-zuid gelgen helling ligt, doet er zich een speciale situatie voor. De zuidelijke zijde van het geplande gebouw ligt lager dan de noordelijke zijde. Hierdoor zal de gelijkvloerse verdieping aan het maaiveld liggen in het zuiden, maar in het noorden, hoger gelegen op de helling, zal de eerste verdieping uitkomen aan het maaiveld. De bodemingreep bedraagt in het zuiden ca. 80 cm -mV voor de plaatfundering. In het noorden is dit echter 3,69 m -mV, aangezien er hier dieper in de helling gegraven dient te worden.

Vanaf de zuidzijde van het geplande gebouw loopt er een overdekte gang met aan de zuidzijde een lift richting de bestaande zorginstelling. Deze gang wordt gedeeltelijk aangelegd als brug. De zorginstelling ligt namelijk in een uitgegraven zone waarbij de hoogte abrupt ca. 6 m daalt. Deze gang met lift is noodzakelijk om de verbinding tussen beide gebouwen mogelijk te maken.

In het westen van het projectgebied worden nog een brandweg en een wadi voorzien. De bodemingreep die hiermee gepaard gaat bedraagt minimaal 50 cm -mV. De totale oppervlakte van de weg en wadi bedraagt ca. 1026 m².

Er werd reeds aangehaald dat de huidige zorginstelling gebouwd werd in een diep uitgegraven zone, waar de hoogte vrij abrupt 6 m daalt. Deze zone werd aangeduid als een Gebied Geen Archeologie (id 1859). De volledige gangconstructie met lift valt binnen deze GGA-zone. De overige geplande werken (gebouw, brandweg en wadi) vallen buiten de GGA zone.

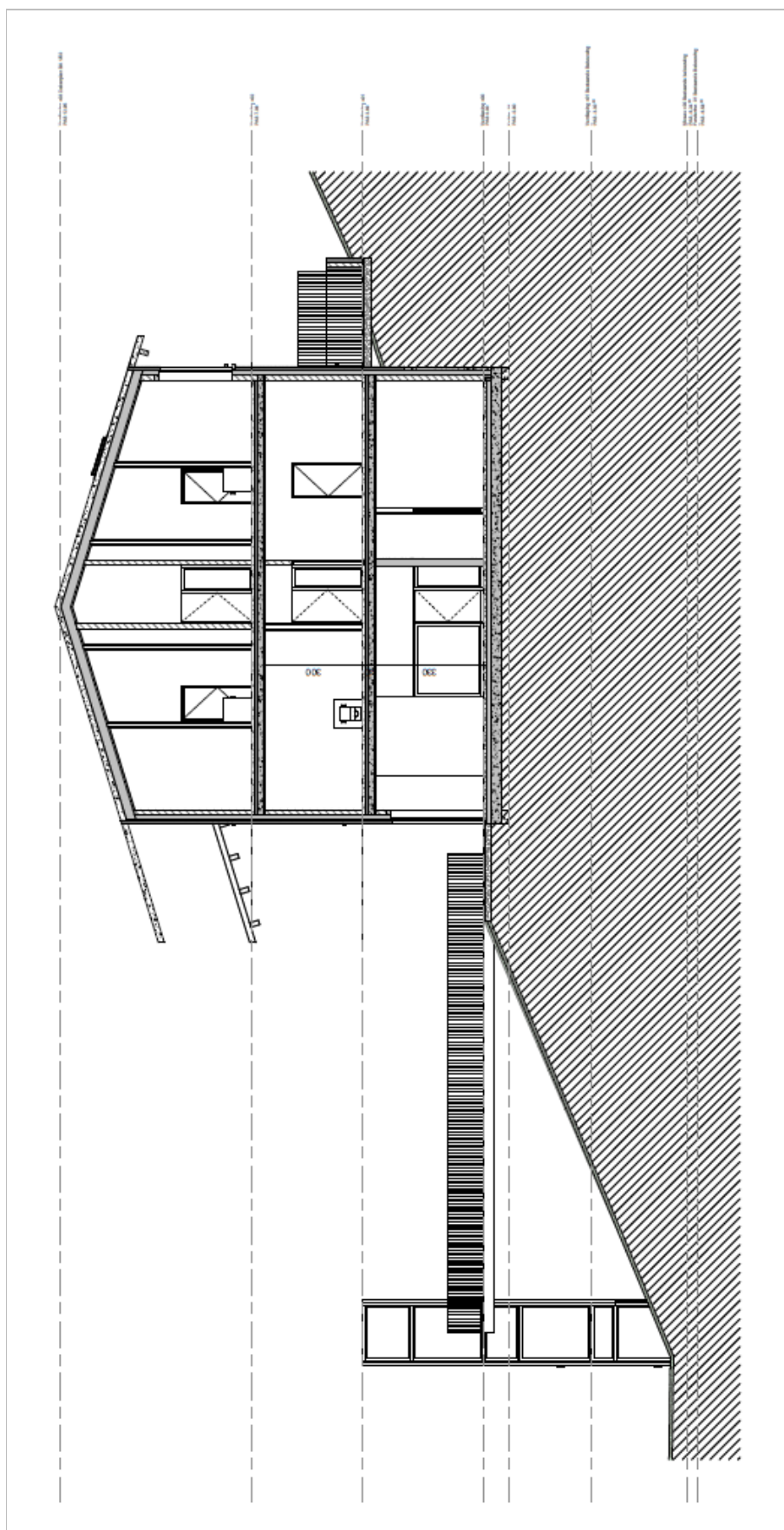

DITU/17/08/26/5 - Digitale aanmaak

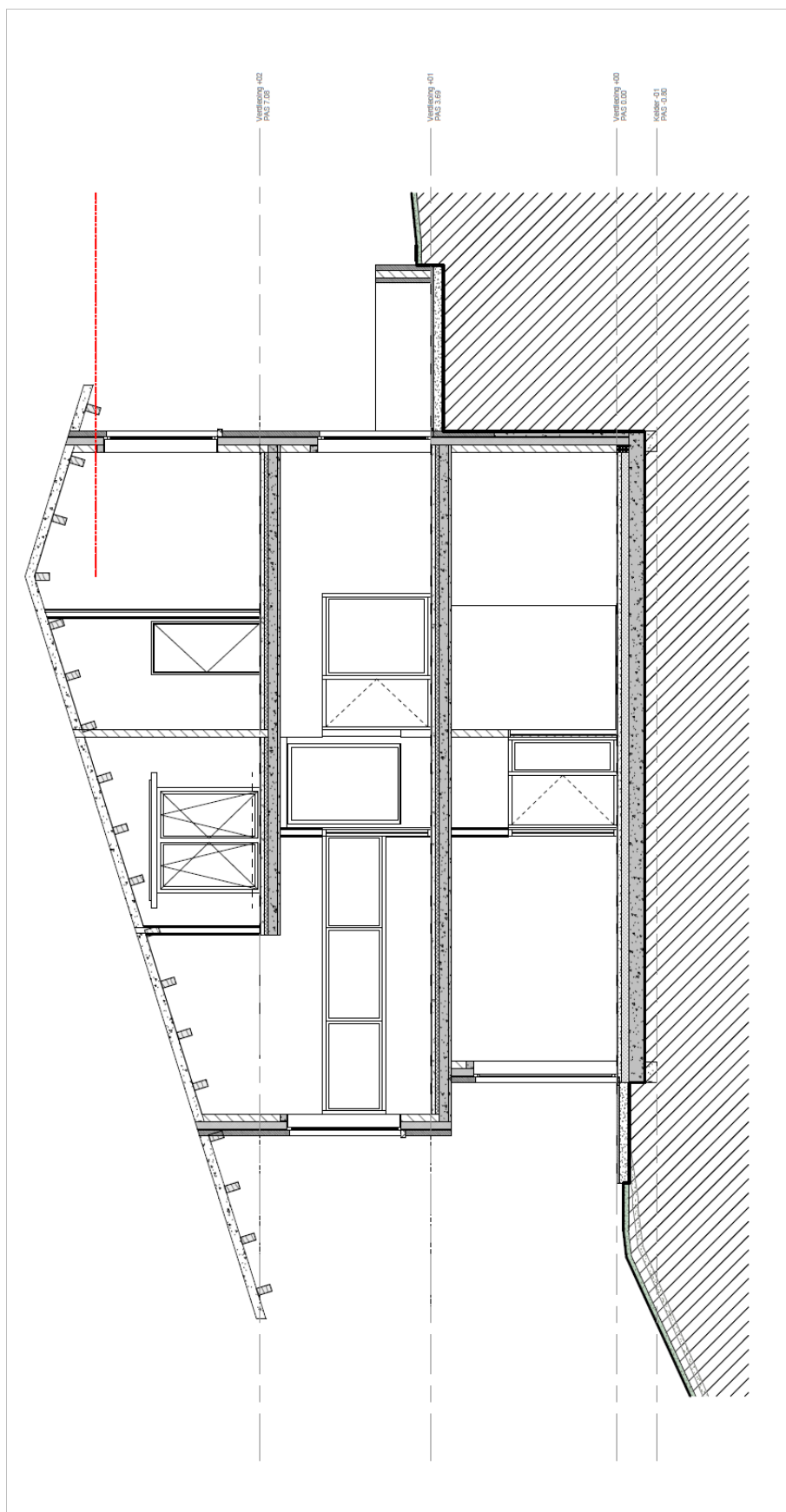
Figuur 7: Inplantingsplan met aanduiding van de GGA zones (Opdrachtgever & IOE, 2026)

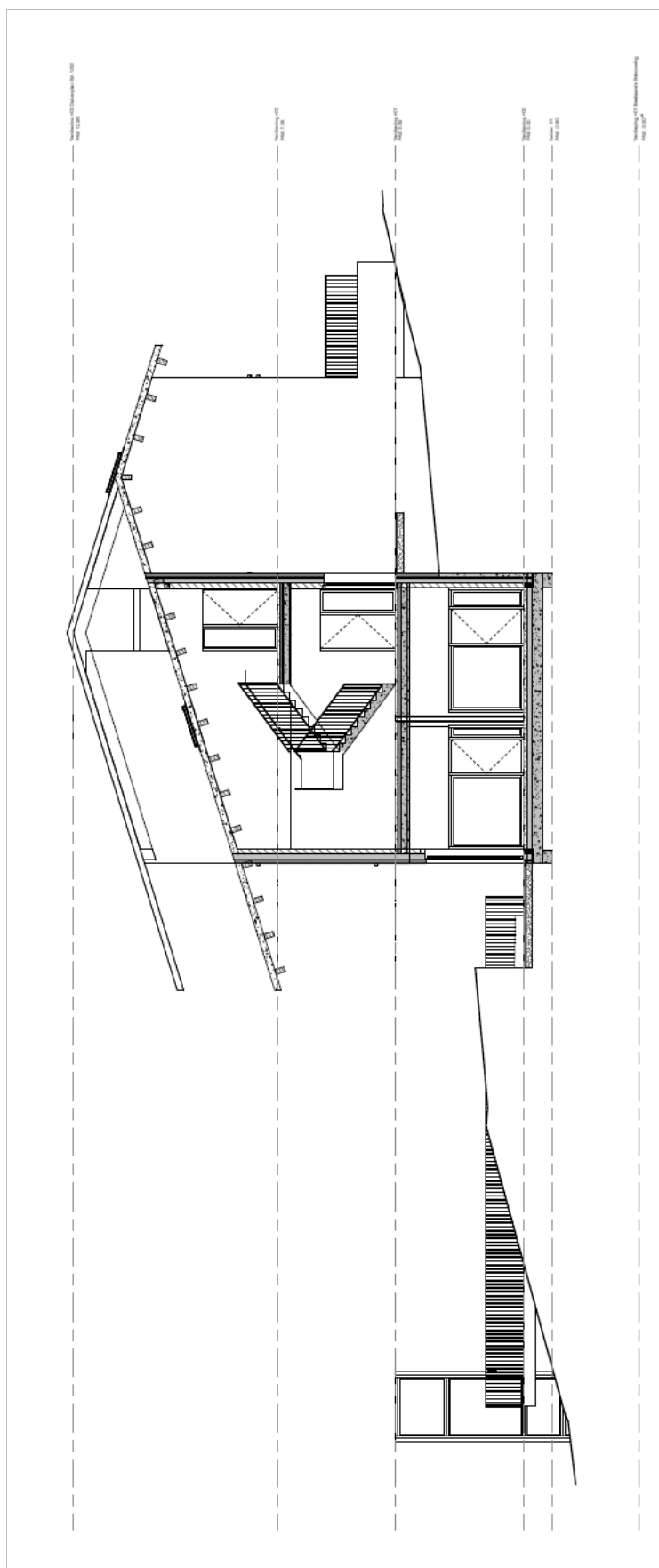
Figuur 8: Inplantingsplan (opdrachtgever, 2026)

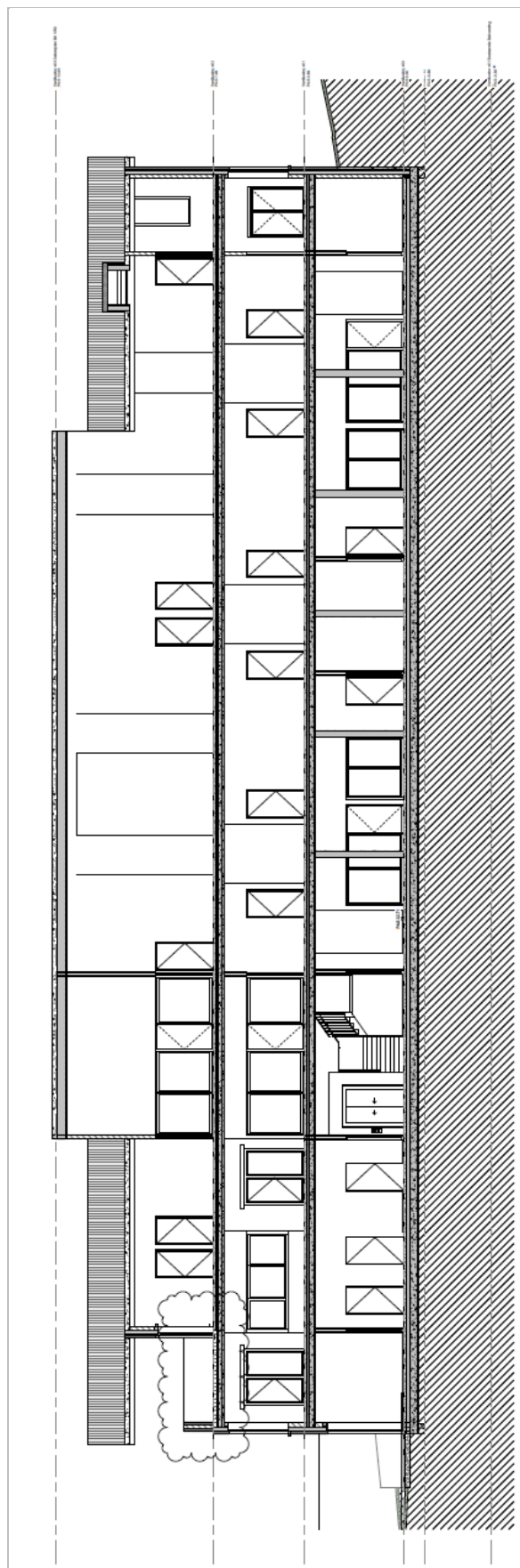
Figuur 9: Snede (opdrachtgever, 2026)

Figuur 10: Snede (opdrachtgever, 2026)

Figuur 11: Snede (opdrachtgever, 2026)

Figuur 12: Snede (opdrachtgever, 2026)

3 BUREAUONDERZOEK

Het doel van de bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

In dit hoofdstuk wordt gebruik gemaakt van alle beschikbare kaarten van het plangebied, te weten de bodemkaart, geologische kaarten, bodemerosiekaart, bodemgebruikskaart en relevante historische kaarten. De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) werd gebruikt als uitgangspunt voor de bestudering van archeologische waarden in de omgeving van het plangebied.

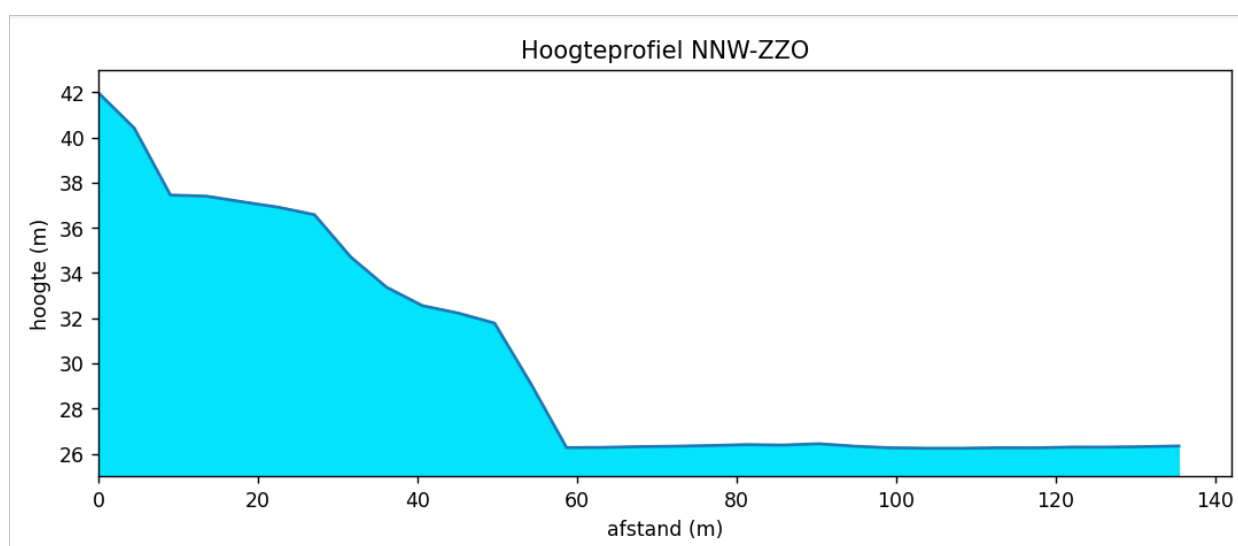
De gebruikte kaarten werden in georeferencerde vorm (Belge Lambert 1972) gebruikt in het programma QGIS. In dit programma werden de genoemde kaarten als lagen toegevoegd teneinde er de huidige en toekomstige situatie op te kunnen weergeven. Het plangebied werd bovendien op alle kaarten geplott om de oriëntatie op de kaarten te vergemakkelijken.

3.1 LANDSCHAPPELIJKE & BODEMKUNDIGE SITUERING

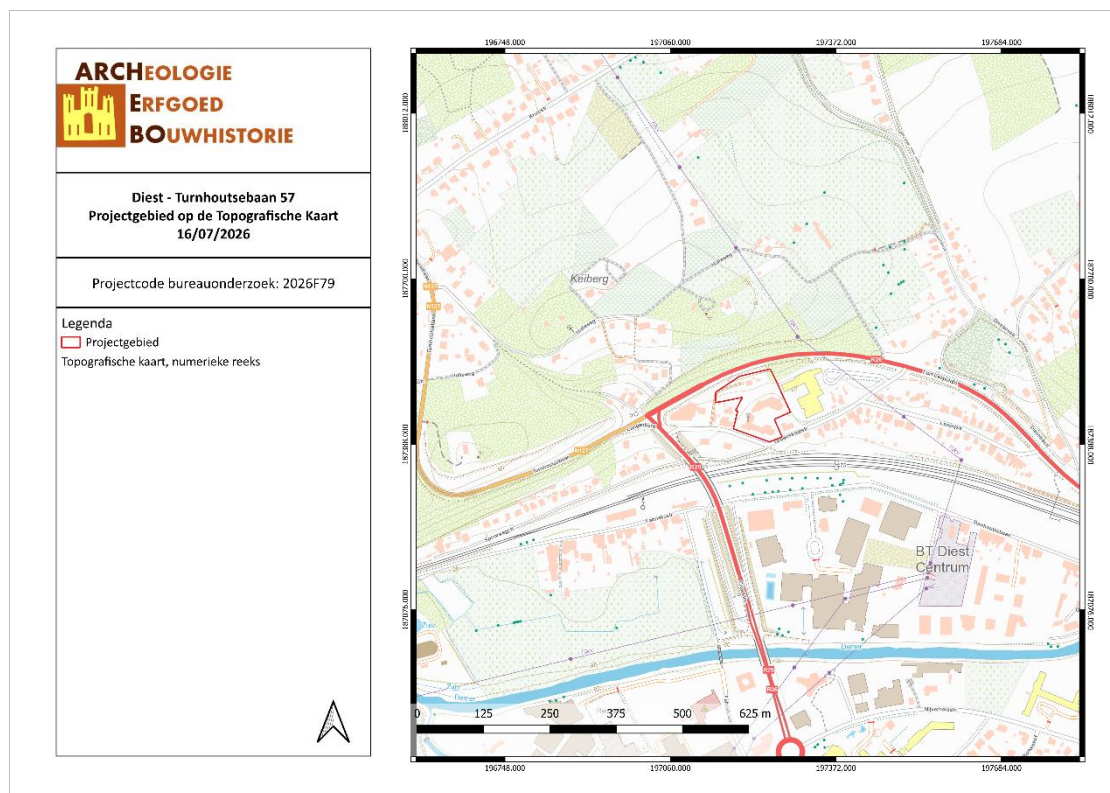
3.1.1 Topografische situering

Het projectgebied grenst in het zuidwesten aan de Turnhoutsebaan, in het zuidoosten aan de Groenstraat en in het noorden aan de Fort Leopoldlaan en ligt in Molenstede, een deelgemeente van Diest (Vlaams-Brabant).

Het projectgebied ligt aan de basis van een heuvel ten noorden van de stad Diest. De hoogte daalt van 42 m TAW in het NNW naar 33 m TAW in het centrale deel. Richting het ZZO is er een abrupte overgang naar 26 m TAW, veroorzaakt door een uitgraving in het verleden. Deze zone is aangeduid als GGA-zone. De dichtstbijzijnde waterloop is de Demer, die ca. 470 m ten zuiden van het projectgebied stroomt. De ligging van het projectgebied is op zich gunstig voor het aantreffen van steentijd artefactensites. De steile helling zorgt er echter voor dat de verwachting enigszins naar beneden dient bijgesteld te worden, aangezien het waarschijnlijk is dat erosie eventuele steentijd artefactensites verstoord of verplaatst heeft.

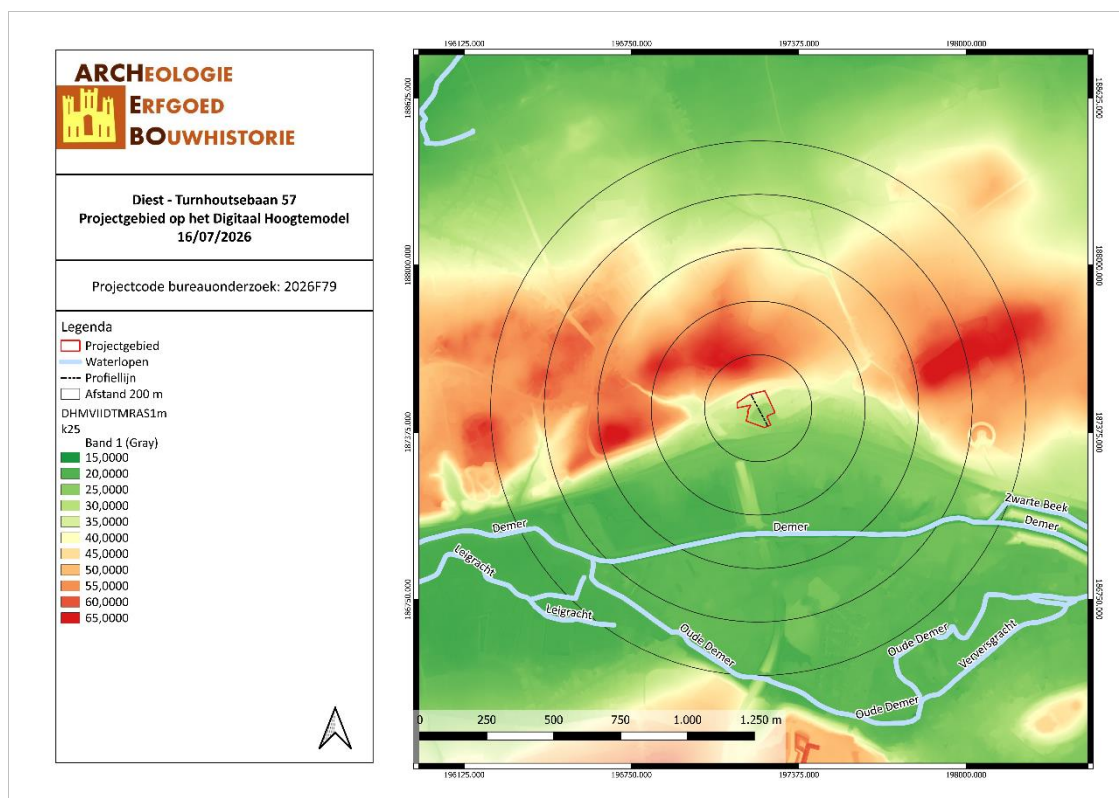

Figuur 13: Hoogteprofiel doorheen het plangebied in NNW-ZZO richting (Geopunt, 2026)

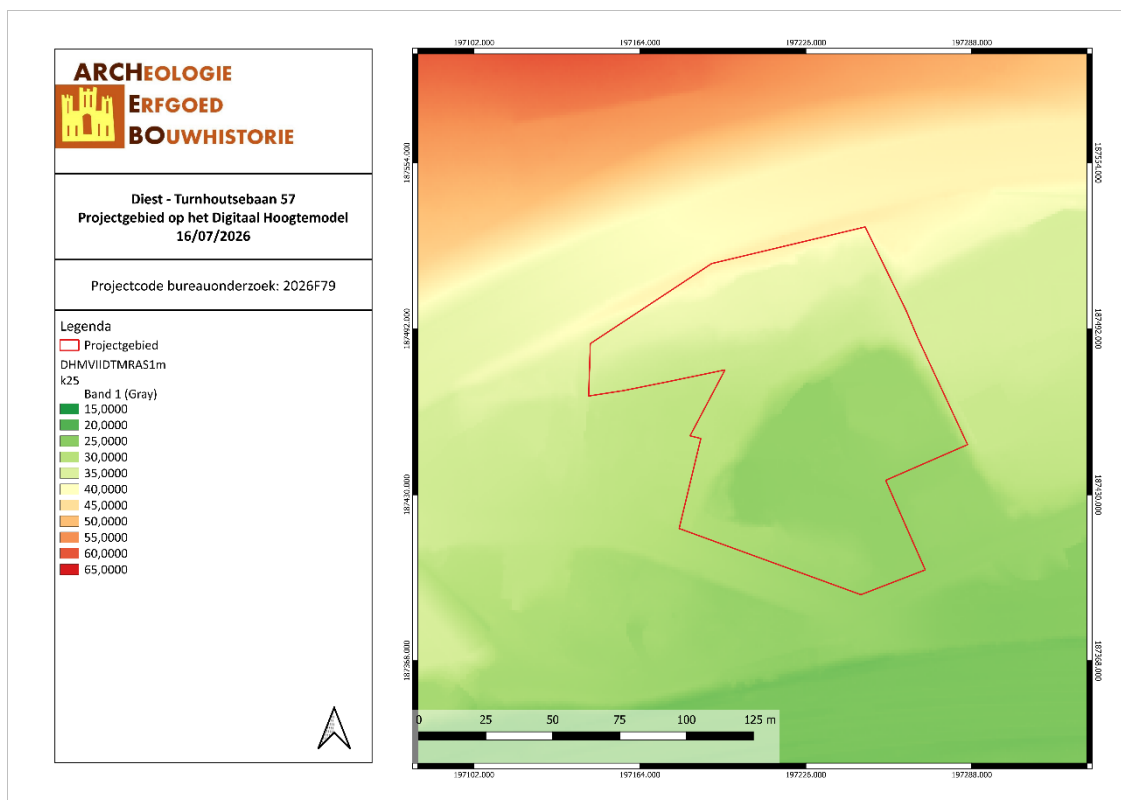
DITU/16/07/26/6 - Digitale aanmaak

Figuur 14: Topografische kaart met situering van het projectgebied (Geopunt, 2026)

DITU/16/07/26/7 - Digitale aanmaak

Figuur 15: Situering van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2026)

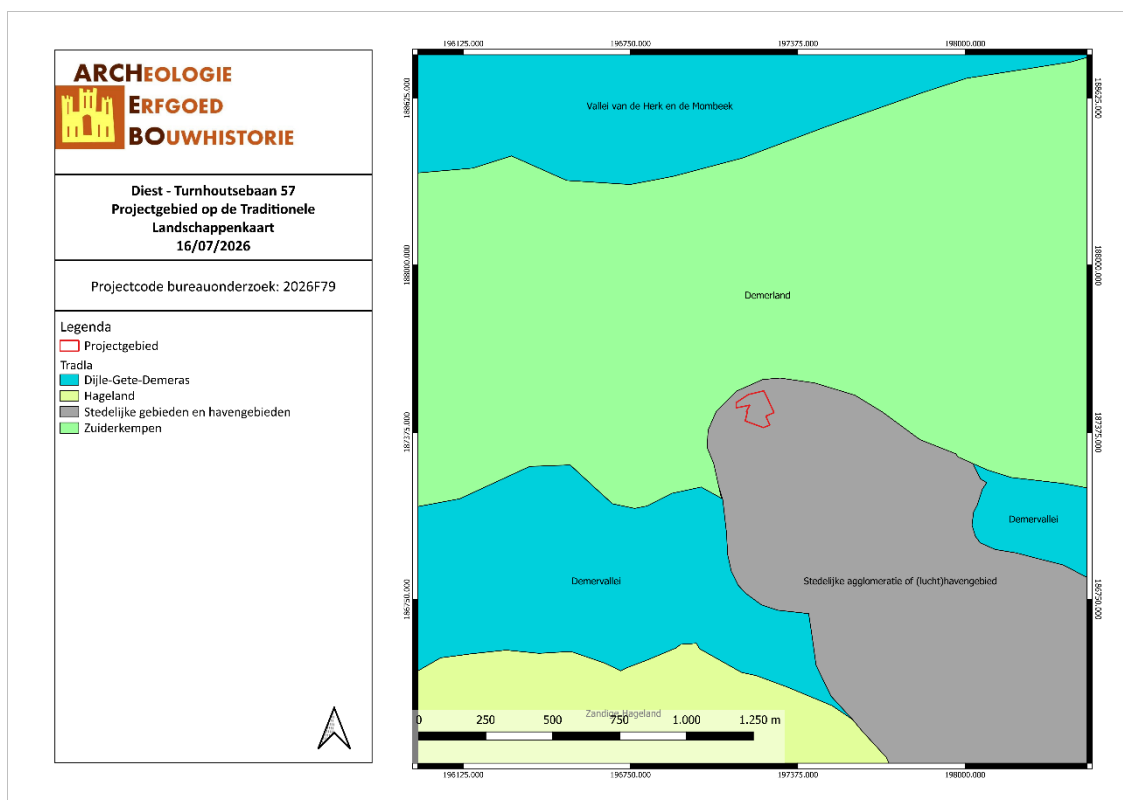
DITU/16/07/26/8 - Digitale aanmaak

Figuur 16: Situering van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2026)

3.1.2 Geologie & landschap

3.1.2.1 Fysisch geografisch

Het projectgebied is volgens de Traditionele Landschappenkaart gekarteerd binnen een stedelijke agglomeratie, grenzend aan de Demervallei in het zuiden en de Zuiderkempen, meer bepaald het Demerland, in het noorden.

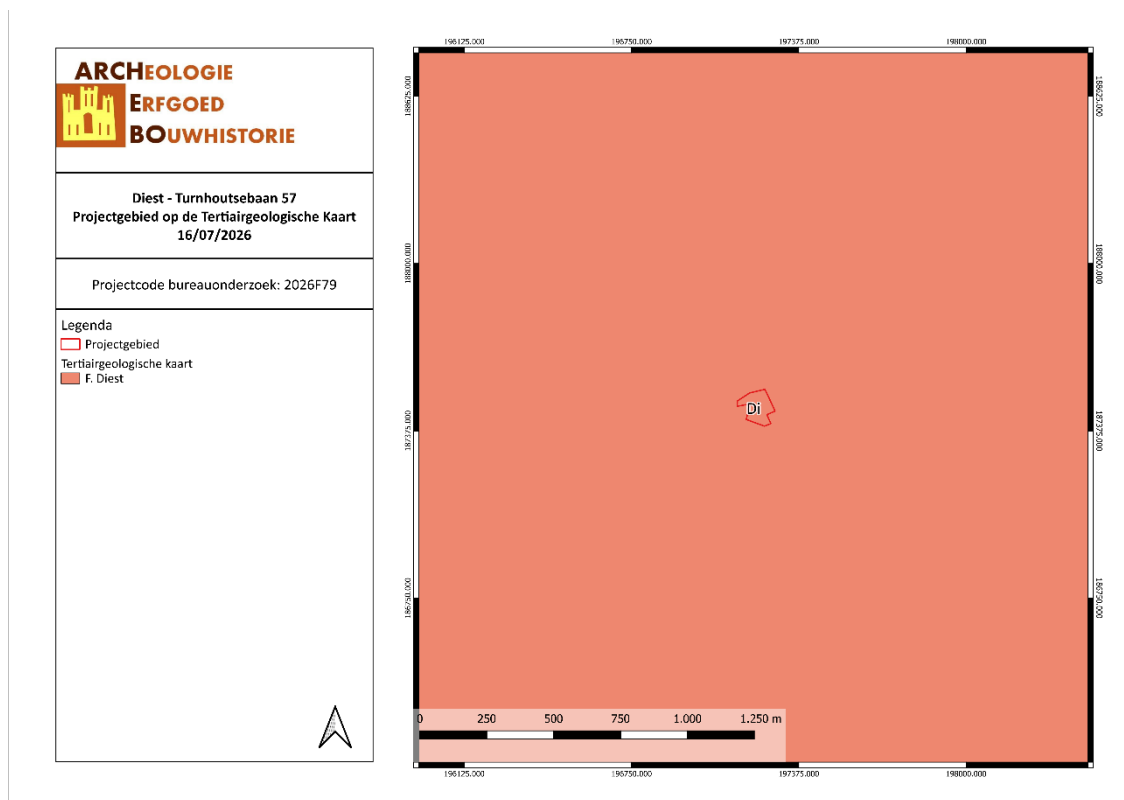

DITU/16/07/26/9 - Digitale aanmaak

Figuur 17: Projectgebied aangegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2026)

3.1.2.2 Paleogeen & neogeen (Tertiair)

Op basis van de Databank Ondergrond Vlaanderen bevindt het projectgebied zich binnen de Formatie van Diest. Deze formatie is opgebouwd uit groen tot bruin zand dat heterogeen is, meerdere grindlagen, (ijzer)zandsteenbanken en kleirijke horizonten bevat. De formatie kent een schuine gelaagdheid met glauconietrijke en micarrijke horizonten¹

DITU/16/07/26/10 - Digitale aanmaak

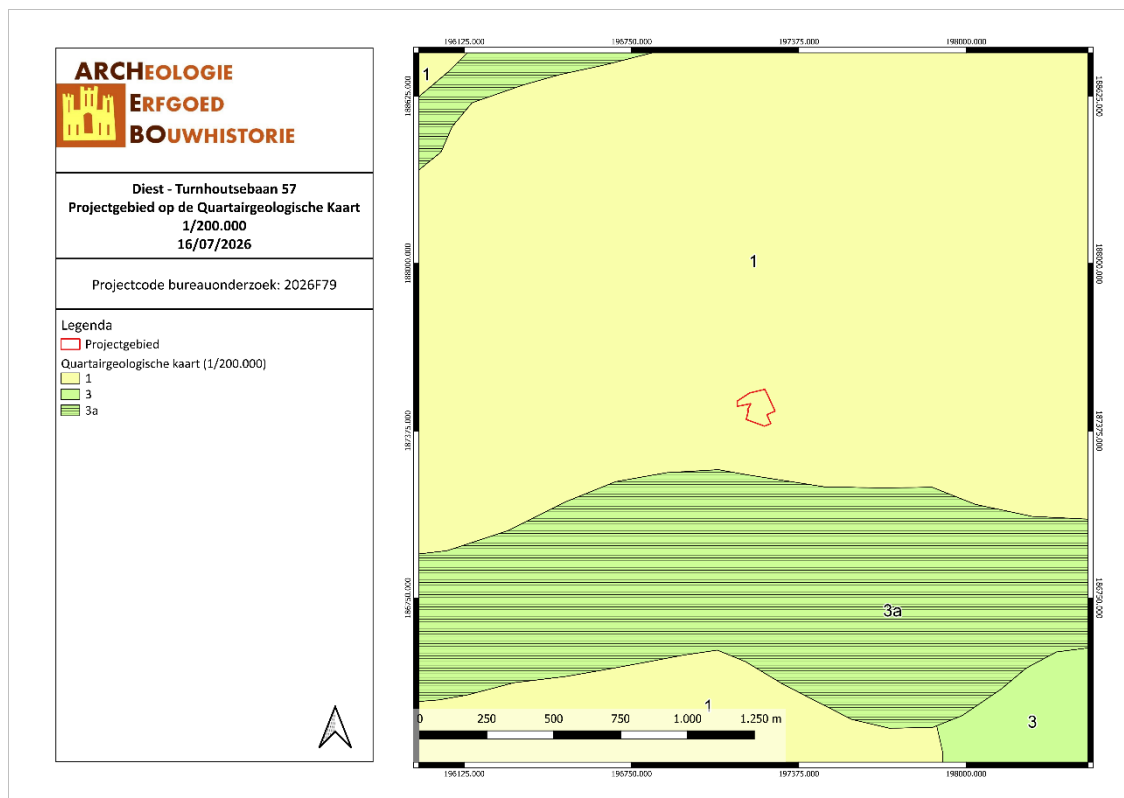
Figuur 18: Situering van het projectgebied op de Tertiairgeologische kaart (DOV, 2026)

¹ 'Geopunt', z.d., <https://www.geopunt.be/>

LAGA P., LOUWY S. & GEETS S., 'Paleogene and Neogene lithostratigraphic units (Belgium)', *Geologica Belgica*, 4/1-2 (2001): p. 144.

3.1.2.3 Quartair

Volgens de quartairgeologische kaart (1/200.000) bevindt het projectgebied zich volledig binnen profieltype 1. Profieltype 1 bestaat uit eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen en/of hellingsafzettingen van het Quartair. De eolische afzettingen bestaan uit zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen en uit silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen.²

DITU/16/07/26/11 - Digitale aanmaak

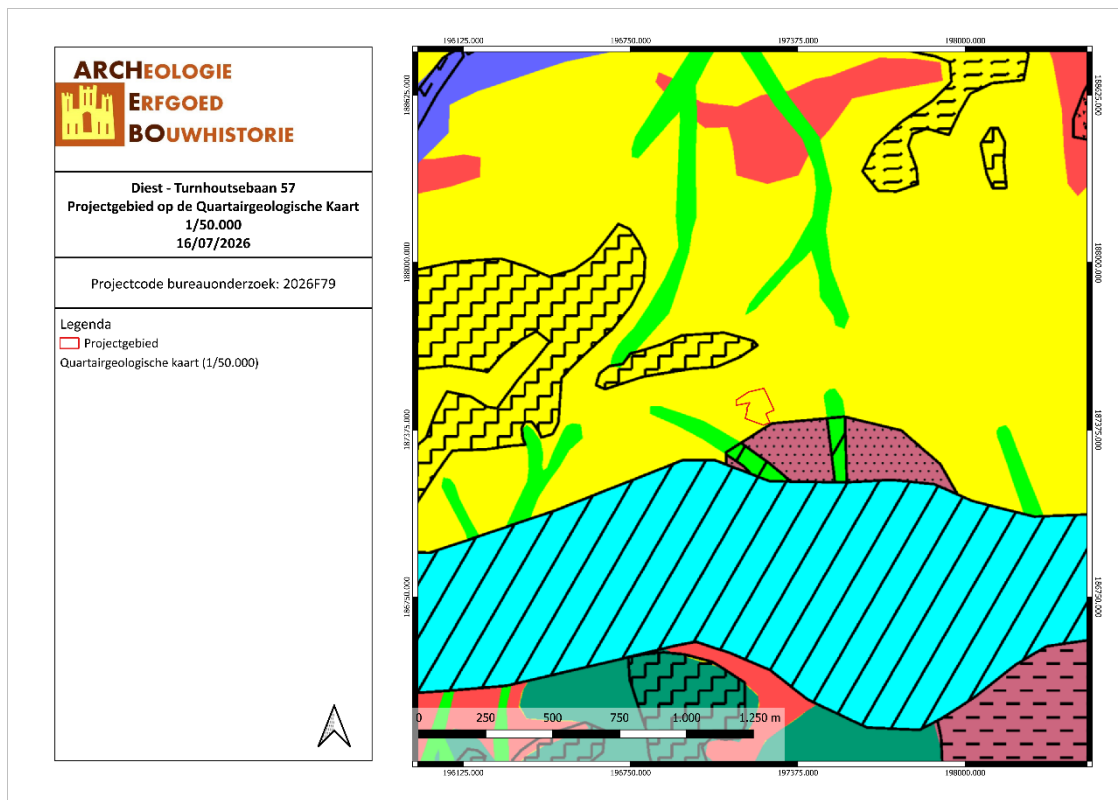
Figuur 19: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/200.000 (DOV, 2026)

Figuur 20: Uitleg van het type volgens de quartairgeologische kaart, schaal 1/200.000 (DOV, 2026)

² Databank Ondergrond Vlaanderen.

Volgens de quartairgeologische kaart (1/50.000) ligt het projectgebied binnen het gele profieltype. Dit profieltype is opgebouwd uit de Formatie van Wildert: fijne zwaklemige gele dekzanden. Deze formatie werd afgezet tijdens het late Weichseliaan.³

DITU/16/07/26/12 - Digitale aanmaak

Figuur 21: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/50.000 (DOV, 2026)

³ FREDERICKX E. & GOUWY S., *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart, kaartblad 25 Hasselt*, Leuven, 1996.

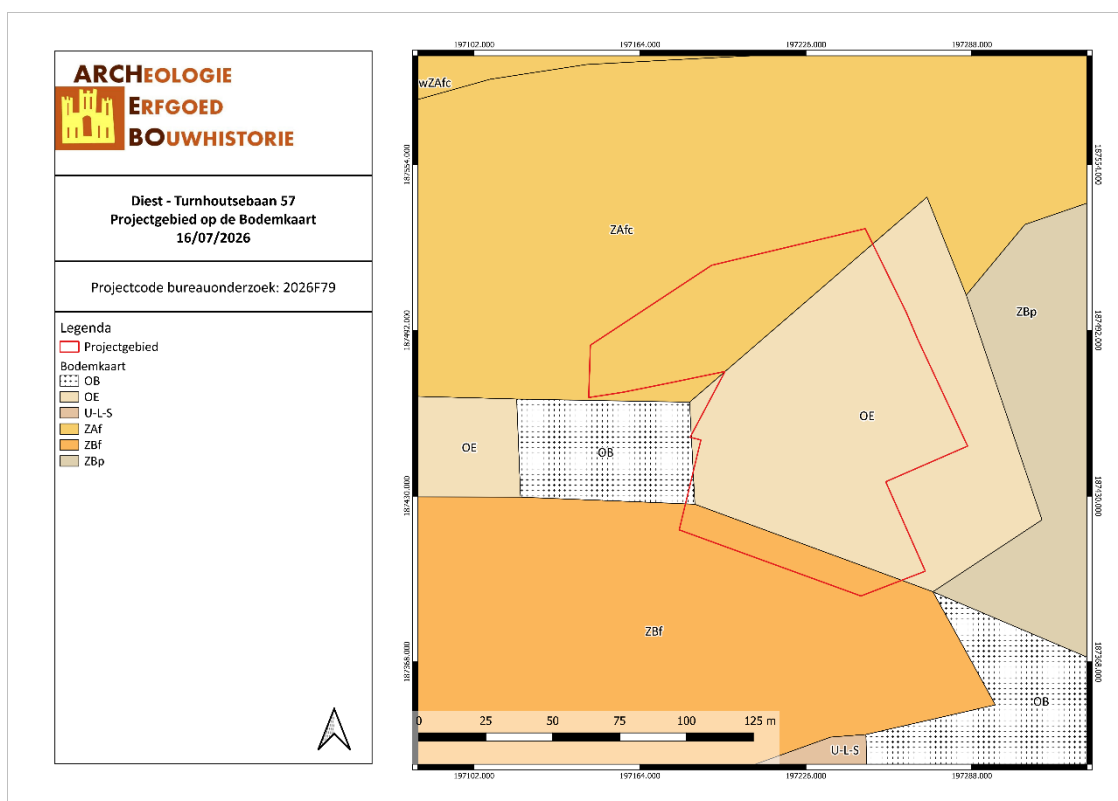
3.1.2.4 Bodem, bodemkundig booronderzoek, erosie & bodemgebruik⁴

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen valt het projectgebied binnen vier bodemtypes: OE in het oostelijke en centrale deel, ZBf in het zuiden, OB in het uiterste westen en ZAfc in het noorden en westen.

OB betekent onder bebouwing. OE staat voor een groeve. In beide gevallen werd de bodem ingrijpend gewijzigd door de mens. Tijdens het bureauonderzoek werden er geen aanwijzingen aangetroffen dat een dergelijk groot deel van het projectgebied als OE kan geclassificeerd worden. Het zuidoosten, de GGA-zone, kan echter wel als dusdanig worden aangeduid.

ZBf is een zeer droge tot droge zandbodem met een weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont. Dit soort bodems treft men aan in duingebieden. Deze droge bodems zijn enkel geschikt voor bosaanplantingen met naaldbout.

ZAfc is een zeer droge tot matig natte zandbodem met een weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont waarbij de materialen in de diepte een geel- of groenachtige kleur vertonen. Deze zeer droge tot matig natte complexen vertonen een uitgesproken microreliëf in een oud duinlandschap waar zeer droge en matig natte, meestal Podzolen op korte afstand naast elkaar voorkomen. De gronden met dikke humeuze bovengrond kenmerken de matig natte lager gelegen delen. De eenheid is alleen geschikt voor droogteresistente naaldboutsoorten.

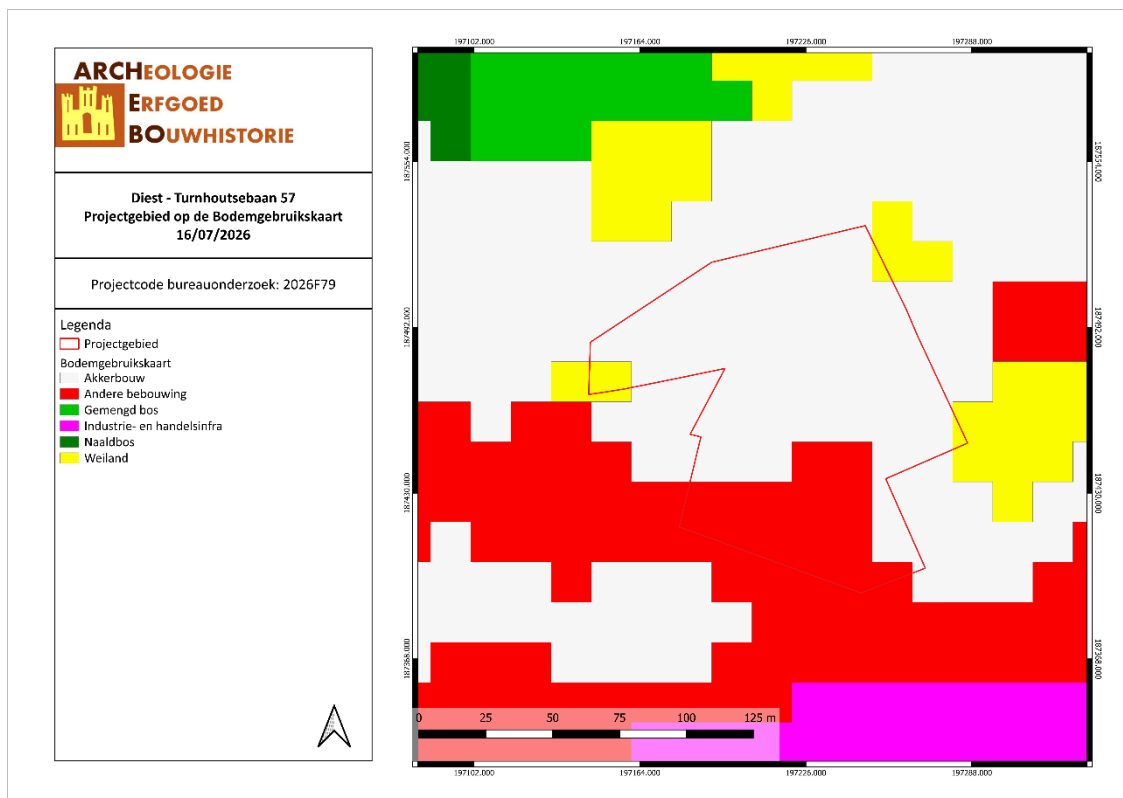

DITU/16/07/26/13 - Digitale aanmaak

Figuur 22: Situering van het projectgebied op de bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2026)

⁴ VAN RANST E. & SYS C., Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1 : 20.000), Gent, 2000, p. 145, 210, 254, 317.

Op de Potentiële bodemerosiekaart werd het projectgebied niet gekarteerd. Volgens de bodemgebruikskaart ligt het projectgebied binnen akkerbouw, andere bebouwing en weiland.

DITU/16/07/26/14 - Digitale aanmaak

Figuur 23: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de bodemgebruikskaart (Geopunt, 2026)

3.2 ARCHEOLOGISCHE EN ERFGOEDKUNDIGE DATA

3.2.1 Centrale Archeologische Inventaris (CAI)

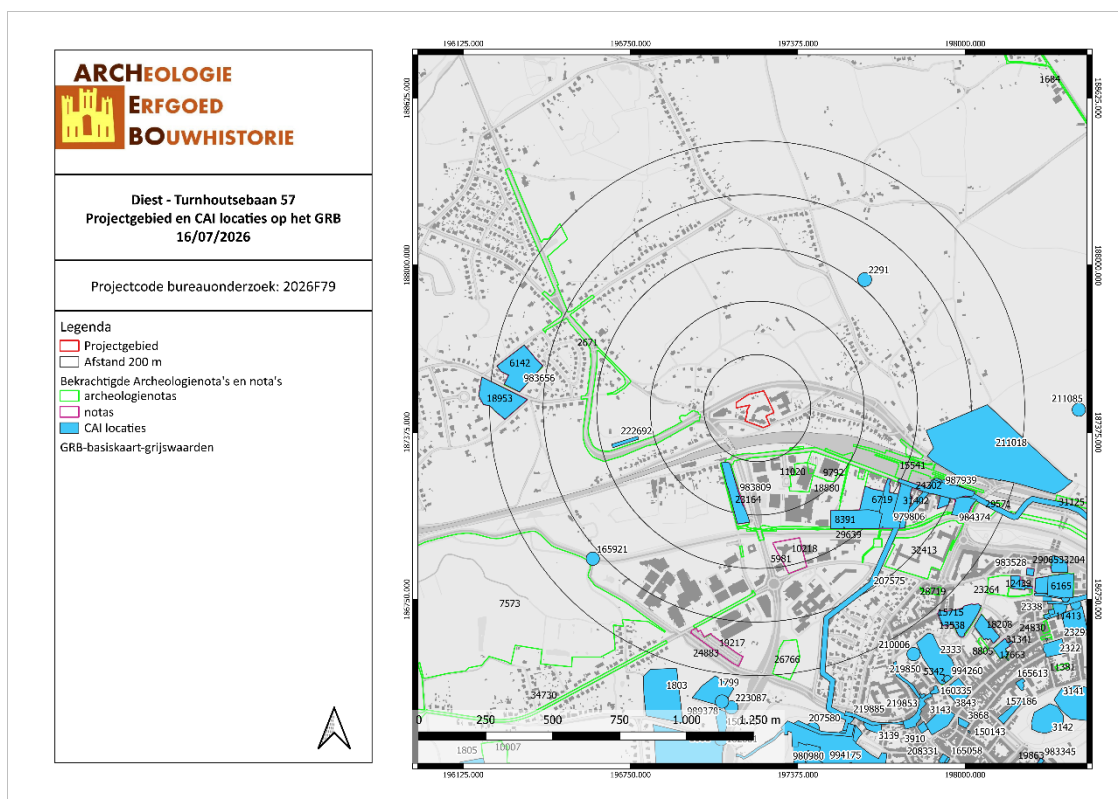
Binnen het projectgebied zijn geen archeologische waarden bekend, binnen een straal van 600 m rondom het projectgebied liggen 8 CAI locaties.

Ca. 600 m ten NO van het projectgebied werd een metaaldetectievondst gemeld: 2 lakenloden en een Franse zilveren munt uit de 16de eeuw (CAI 2291).

500 tot 600 m ten WZW van het projectgebied liggen 5 locaties kortbij/over elkaar. Tijdens een proefsleuvenonderzoek werden Middeleeuwse sporen aangetroffen (CAI 980078). Op deze locatie werd een opgraving uitgevoerd (CAI 990874). Er werden twee spiekers uit de IJzertijd aangetroffen, vier hoofdgebouwen en een waterput uit de Romeinse tijd en greppels en grachten uit de Nieuwe Tijd. Vlakbij deze locatie werd een tweede proefsleuvenonderzoek uitgevoerd waarbij scherven uit de metaaltijden en sporen uit de Middeleeuwen werden aangetroffen (CAI 226441). Bij een derde proefsleuvenonderzoek werden sporen uit de metaaltijden en Middeleeuwen gevonden (CAI 979806). Er werd een opgraving uitgevoerd (CAI 988508). Dit leverde een geïsoleerde kuil uit de Bronstijd op, alsook off-site fenomenen uit de IJzertijd (opslag- en afvalkuilen, bijgebouwen), sporen uit de Romeinse tijd en de Middeleeuwen (waaronder een tonput en een bijgebouw).

Ca. 240 m ten WZW van het projectgebied werden enkele greppels uit de Late Middeleeuwen aangetroffen (CAI 983809).

Ca. 470 m ten westen van het projectgebied werd een toevalsvondst gemeld: enkele gekapte ijzerzandstenen blokken (CAI 222692).

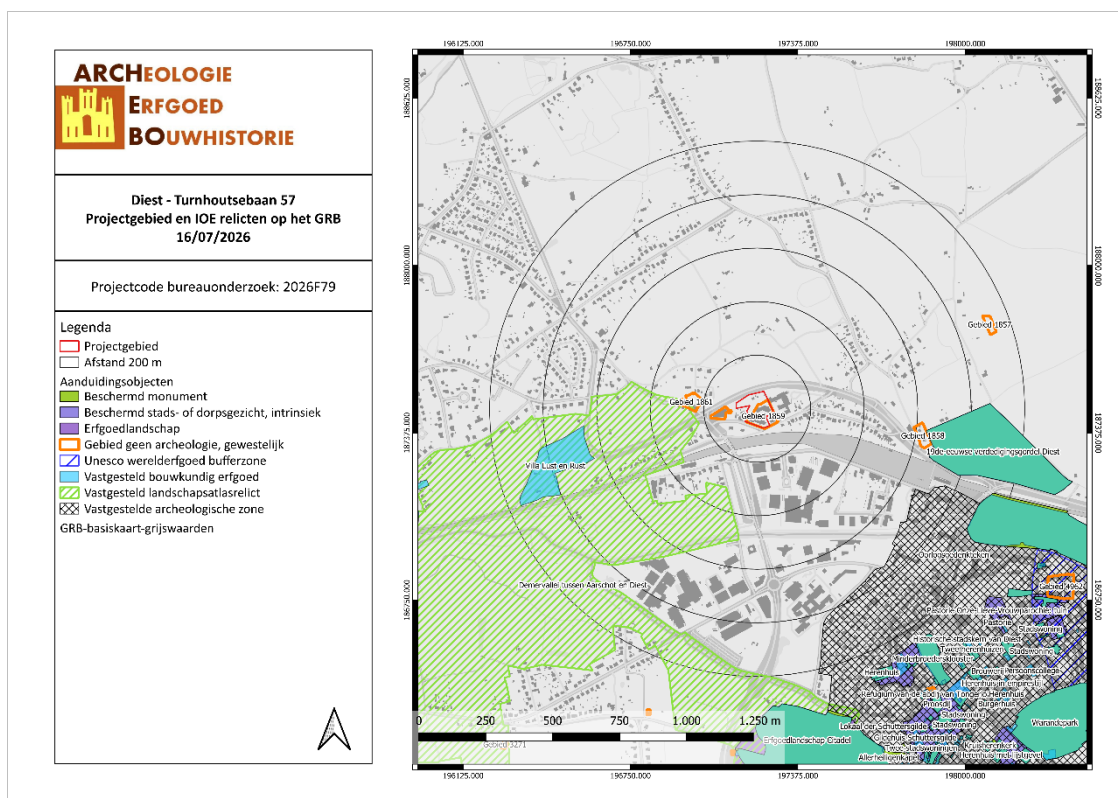
3.2.2 Bekrachtigde archeologienota's en nota's

Binnen een straal van 200 m rondom het projectgebied werden twee archeologienota's opgesteld. Voor een terrein ca. 190 m ten ZZO van het projectgebied werd een archeologienota opgesteld door BAAC Vlaanderen (id 34730)⁵. Dit terrein maakte deel uit van een veel groter traject voor leidingen. Op basis van het bureauonderzoek werd geoordeeld dat er geen vervolgonderzoek noodzakelijk was omdat het traject reeds grotendeels verstoord is.

Ca. 170 m ten zuiden van het projectgebied werd een archeologienota opgesteld door Condor Archaeological Research (id 18880)⁶. Het project behelsde een heraanleg van de wegenis, rioleringen en groenvoorzieningen. Op basis van het bureauonderzoek konden drie zones worden afgebakend: in het oosten een zone voor verder onderzoek door middel van geofysisch onderzoek en proefputten, in het westen een zone voor verder onderzoek door middel van landschappelijke boringen en proefsleuven en centraal een zone waar wegens verstoringen geen verder onderzoek dient te gebeuren.

3.2.3 Inventaris Onroerend Erfgoed (IOE)

De Inventaris van het onroerend erfgoed biedt een overzicht van waardevol erfgoed in Vlaanderen. Zowel bouwkundig, archeologisch, landschappelijk als varend erfgoed zijn opgenomen in deze databank, goed voor meer dan 83.000 erfgoedobjecten in totaal. Op basis van diverse zoekcriteria kan er heel gericht naar de verschillende erfgoedobjecten gezocht worden. Erfgoedobjecten kunnen vastgesteld en/of beschermd zijn.⁷ Binnen het projectgebied bevinden zich geen vastgestelde en/of beschermde erfgoedobjecten. Het zuidoostelijke deel van het projectgebied valt wel binnen een gebied geen archeologie (id 1589) vanwege een grote uitgraving uit het verleden.

DITU/16/07/26/16 - Digitale aanmaak

Figuur 25: Kaart met situering van het projectgebied en IOE-relict op GRB-basiskaart (IOE, 2026)

⁵ SCHYNKEL E., *Archeologienota Ondergrondse verbinding Diest-Kersbeek-Tienen.*, Evergem, 2025.

⁶ DEVILLE T. & HOUBRECHTS S., *Stationsomgeving te Diest – Gemeente Diest. Archeologienota*, Hasselt, 2021.

⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed, "Inventaris Onroerend Erfgoed", geraadpleegd 17 juni 2026, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/>.

3.3 HISTORIEK EN CARTOGRAFISCHE BRONNEN

3.3.1 Onderzoek historische bronnen

Diest werd voor het eerst vermeld in 900 als Dioste. Andere varianten voor de plaatsnaam zijn Diste, Disthe, Dist, de Disten, Dieste, Dest, Dyeste, Dysta en Dyst. De stad wordt ook Oranjestad genoemd, door haar historische band met het Huis Oranje-Nassau.

Binnen het Karolingische Rijk was Diest een graafschap. Door haar gunstige ligging langs de handelsweg Brugge-Keulen en aan de rivier de Demer kende de stad haar opkomst. In 1229 kreeg ze bijgevolg haar stadsrechten van hertog Hendrik I van Brabant. In 1365 werd de eerste stadsomwalling opgetrokken met acht poorten. De stad zelf had een dertigtal straten.

Door de aanwezigheid van de landbouwmarkt en de graan- en veemarkten, die druk bezocht werden, en voornamelijk door de lakennijverheid en lakenhandel kenden de inwoners van Diest in de loop van de 14de en 15de eeuw een grote welvaart.

In de 15de eeuw behoorde Diest toe aan Maria van Loon-Heinsberg, een nakomeling van de graven van Loon. In 1440 trouwde zij met Jan IV van Nassau, waardoor Diest opgenomen werd binnen het graafschap Nassau-Dillenburg. In 1499 kwam de stad door een ruil in het bezit van Engelbrecht II, graaf van Nassau. René van Chalon, een opvolger van Engelbrecht II, droeg eveneens de titel Prins van Oranje, waardoor Diest in het bezit kwam van het Huis Oranje-Nassau. Door de ligging van Diest nabij de Demer, op de grens tussen het hertogdom Brabant en het prinsbisdom Luik en door haar connectie met Oranje-Nassau, was de stad vaak het slachtoffer van belegeringen, plunderingen en verwoesting. In 1572 werd Diest tijdens de tweede invasie van Willem van Oranje door hem ingenomen, maar binnen datzelfde jaar kwam de stad weer in handen van Don Frederik. In 1635 werd de stad door zowel de Republiek der Verenigde Nederlanden als Frankrijk bezet, met als doel de Zuidelijke Nederlanden onderling te verdelingen. Dit mislukte echter. Tussen 1701 en 1705 werd Diest bezet door Franse, Staatse en Spaanse troepen. Tussen 1713 en 1790 bevond Diest zich onder het bewind van Oostenrijk. De stad herstelde zich en er werd weer volop handel gedreven. De Habsburgse monarchie werd echter niet graag gezien, waardoor velen Frankrijk in 1792 als bevrijder zagen. Door hun harde repressie van het katholicisme, het invoeren van de conscriptie en door het afschaffen van het Ancien Regime, brak in 1798 de Boerenkrijg uit. Gedurende vier dagen bezette een boerenleger de stad, die omsingeld werd door Franse troepen. Een groot deel van het boerenleger wist te ontsnappen, de stad zelf werd voor de zoveelste keer geplunderd. In 1795 werden de Zuidelijke Nederlanden, waartoe Diest behoorde, aangehecht aan Frankrijk.

Tussen 1815 en 1830 volgde de Nederlandse periode en in 1835 werd een citadel met omwalling met gracht, twaalf fronten en het Leopoldfort opgetrokken, ter bescherming tegen Holland. Het tracé van deze omwalling is nog herkenbaar in de huidige ringlanen en zichtbaar bij de bewaarde 'Halve Maan'. Deze omwalling en versterkingen waren reeds verouderd bij het uitbreken van WO I. Tijdens WO II werd een groot deel van de resterende wallen en versterkingen verder afgebroken. De Citadel werd tijdens de Tweede Wereldoorlog in gebruik genomen door de opleidingsschool van het NSKK (Nationalsozialistische Kraftfahrkorps, een paramilitaire vervoersorganisatie van de Nazi-partij). De Citadel werd tussen 1953 en 2011 gebruikt door het Eerste Bataljon Parachutisten van het Belgische Leger. In 1971 werd de gemeente Webbekom opgenomen binnen de gemeente Diest. Op 1 januari 1977 fuseerde Diest met Deurne, Kaggevinne, Molenstede en Schaffen, waardoor de huidige gemeente ontstond.⁸

⁸ "Maurits Gysseling: Toponymisch Woordenboek (1960) p. 270", geraadpleegd 24 juli 2026, <http://bouwstoffen.kantl.be/tw/facsimile/?page=270>; Agentschap Onroerend Erfgoed, "Diest", Inventaris Onroerend Erfgoed, 2026, <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120463>; "Diest", Wikipedia, geraadpleegd 24 juli 2026,

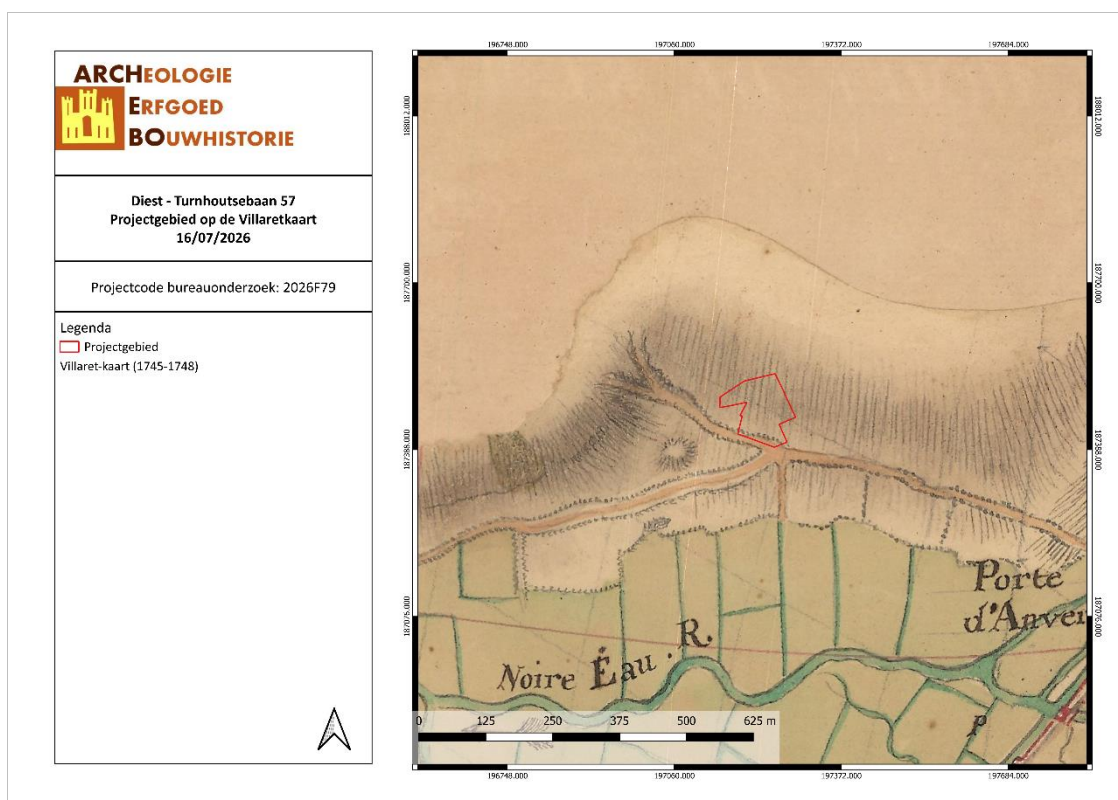
3.3.2 Historische situatie aan de hand van cartografische bronnen

Een belangrijke bron van informatie wordt geleverd door het historisch kaartmateriaal. Dit om na te gaan of er bebouwing is geweest op het terrein in historische tijden, of dat het landgebruik van het perceel is gewijzigd doorheen de tijd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn.

Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op kaarten geen garantie dat er geen bebouwing is geweest. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijkere bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er weinig of geen aandacht voor de burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kaarten. Mogelijk eerder aanwezige middeleeuwse structuren waren misschien reeds verdwenen.

Vooreerst worden enkele pre-19de -eeuwse cartografische bronnen behandeld zoals de Villaretkaart en de Ferrariskaart.

Op de Villaretkaart ligt het projectgebied net binnen de noordelijke rand van het kaartbereik. Het grenst in het zuiden aan een weg, die niet duidelijk overeenkomt met het huidige wegennet. Het projectgebied is duidelijk gelegen op een zuidelijk gerichte helling. Op de Ferrariskaart is het wegennet iets anders. Het projectgebied grenst in het zuidoosten aan de huidige Groenstraat, de overige wegen zijn nog niet aanwezig/herkenbaar. Het oostelijke deel van het projectgebied is in gebruik als akkerland, het westelijke als heide/braakliggende grond.

DITU/16/07/26/17 - Digitale aanmaak

Figuur 26: Detail uit de Villaretkaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2026)

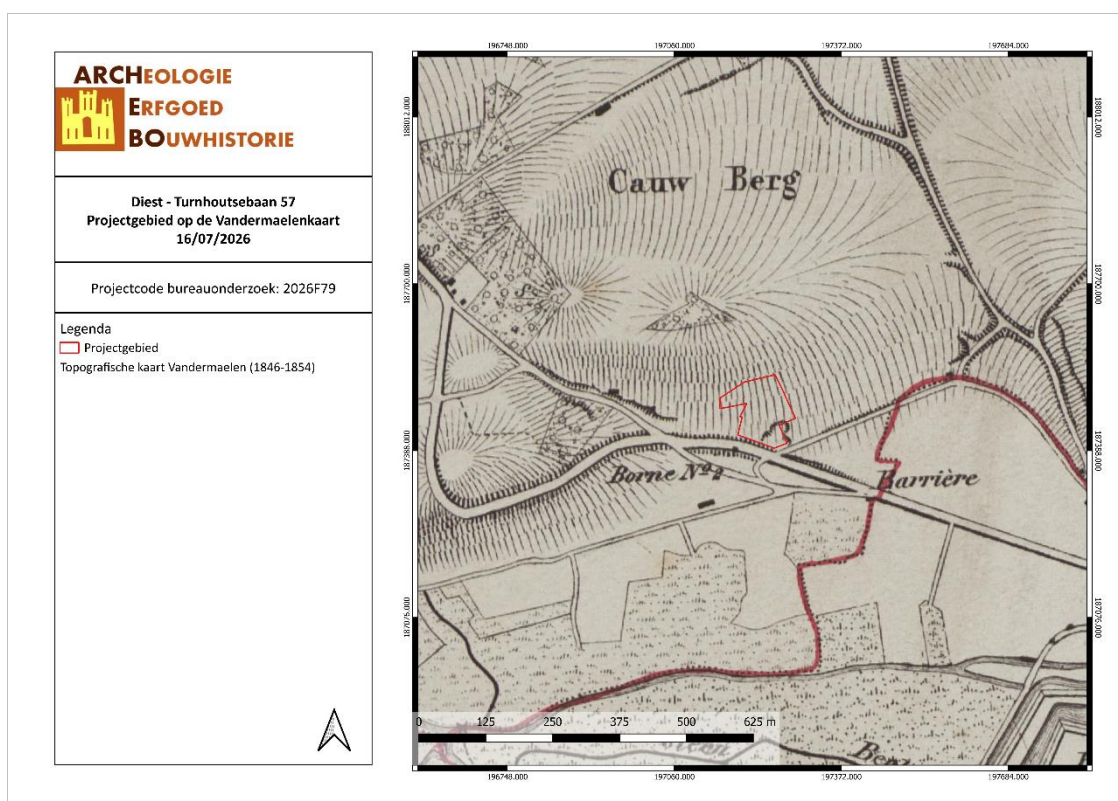

DITU/16/07/26/18 - Digitale aanmaak

Figuur 27: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2026)

Vervolgens worden vier cartografische bronnen uit de 19de eeuw vergeleken. De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering de wet van 10 april 1841. De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.⁹ De kaarten Vandermaelen of Vandermaelenkaarten zijn een verzameling van historische kaarten van België, gemaakt door Philippe Vandermaelen (1795-1869). Deze kaarten geven een gedetailleerd beeld van heel België en worden beschouwd als de opvolger van de Ferrariskaarten uit de periode 1771-1778. Met de Popp-kaarten wordt de verzameling van kadasterkaarten bedoeld die in de 19de eeuw uitgegeven werd door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp (1805-1879). Een vierde bron is de topografische kaart van 1873.

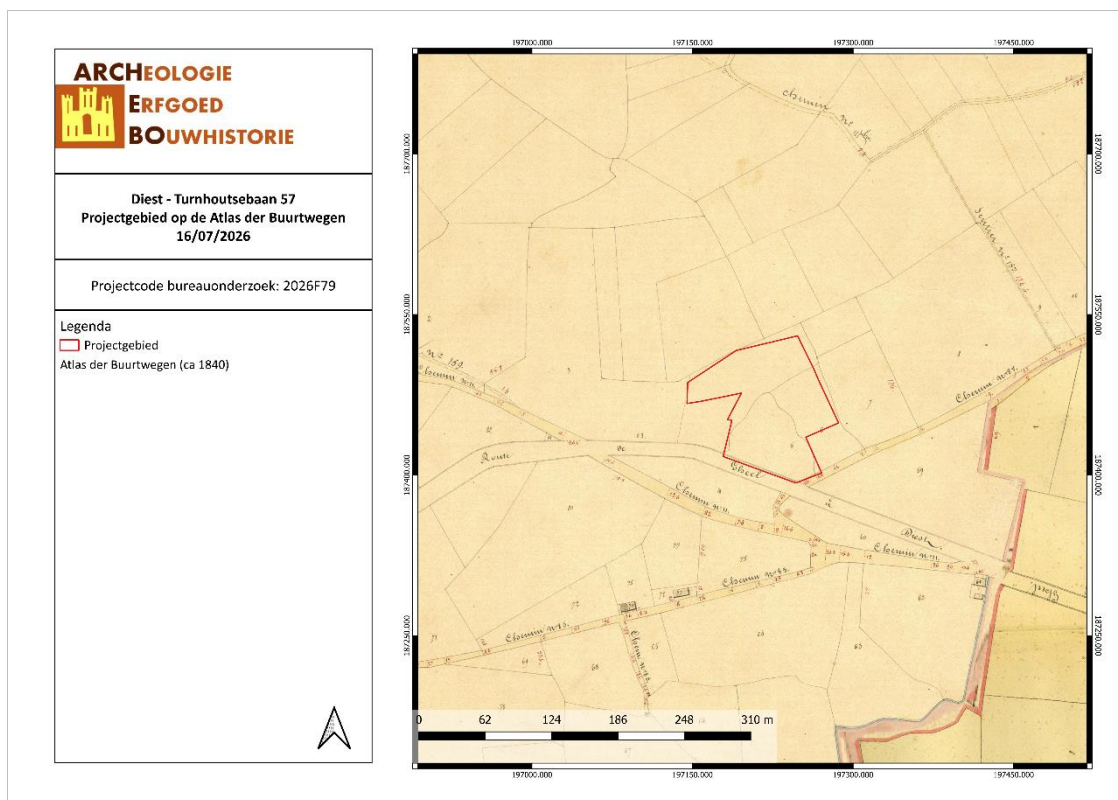
Op de Vandermaelenkaart is het huidige wegnnet al herkenbaarder met de aanleg van de huidige Turnhoutsebaan. In het zuidoosten van het projectgebied lijkt er een uitgraving aanwezig te zijn, ter hoogte van de huidige GGA-zone. Op de Atlas der Buurtwegen is een identieke situatie zichtbaar. De Groenstraat wordt aangeduid als chemin nr. 87, de Turnhoutsebaan als 'Route de Gheel à Diest'. Op de Popp-kaart is opnieuw een identieke situatie zichtbaar.

DITU/16/07/26/19 - Digitale aanmaak

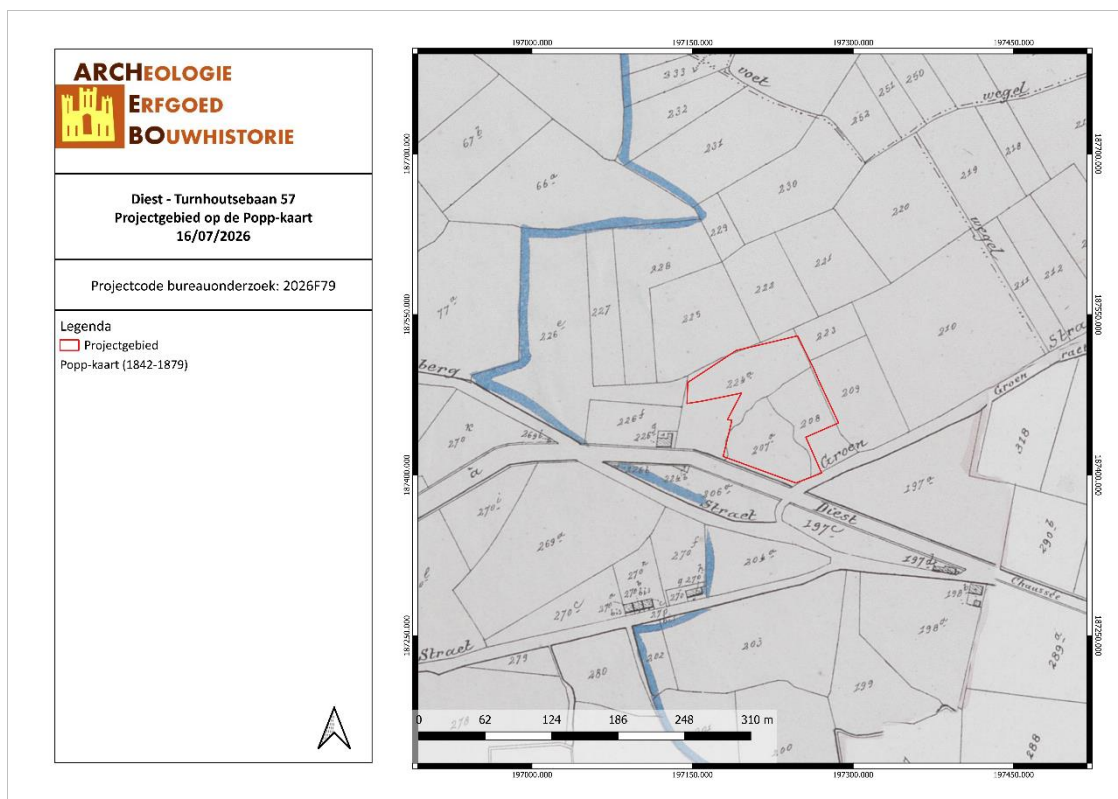
Figuur 28: Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2026)

⁹ Geopunt Vlaanderen, "Atlas der Buurtwegen", geraadpleegd 2 januari 2018, <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

DITU/16/07/26/20 - Digitale aanmaak

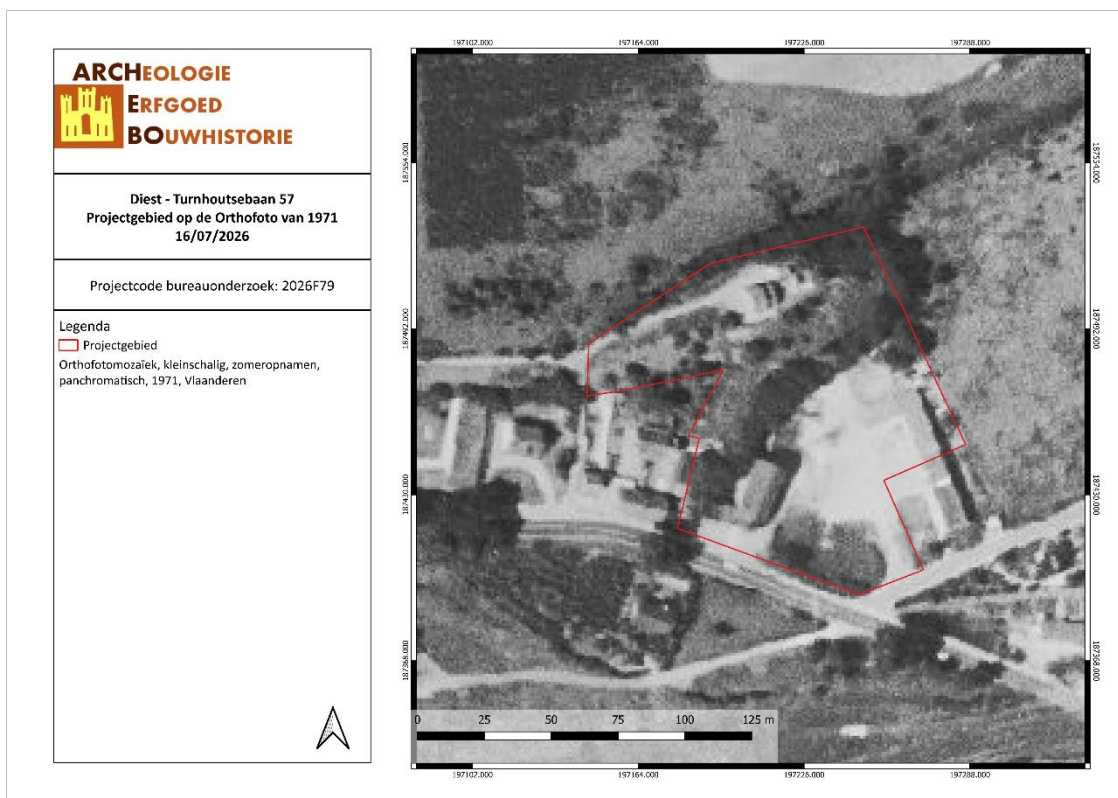
Figuur 29: Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (Geopunt, 2026)

DITU/16/07/26/21 - Digitale aanmaak

Figuur 30: Situering van het projectgebied op de Popp-kaart (Geopunt, 2026)

Vervolgens worden er topografische kaarten en luchtfoto's uit de 20ste en 21ste eeuw vergeleken. Op de topografische kaarten van 1873, 1904 en 1939 verschilt de situatie nauwelijks van de oudere kaarten. Op de luchtfoto van 1971 is de eerste bebouwing binnen het projectgebied zichtbaar. Het huidige gebouw in het noorden is reeds zichtbaar. In het zuiden, ter hoogte van de GGA-zone, staat ook een gebouw, de rest van dit gebied is kaal. In het noorden staan bomen en struiken. Op de luchtfoto van 1979-1990 is de Fort Leopoldlaan ten noorden van het projectgebied aangelegd. In de GGA-zone is het gebouwenbestand sterk uitgebreid met twee gebouwblokken. Op de luchtfoto van 2000-2003 werd het noordelijke gebouwblok in het zuiden vervangen door de huidige blok. Op de luchtfoto van 2005-2007 is er in de GGA-zone tussen de noordelijke en zuidelijke blok een kleiner gebouw bijgekomen. Op de luchtfoto van 2013-2015 werd het meest westelijke van de zuidelijke gebouwen gesloopt en is de bouw van de nieuwe blok bezig. Op de luchtfoto van 2016 is de bouw compleet. Deze situatie komt overeen met de huidige situatie.

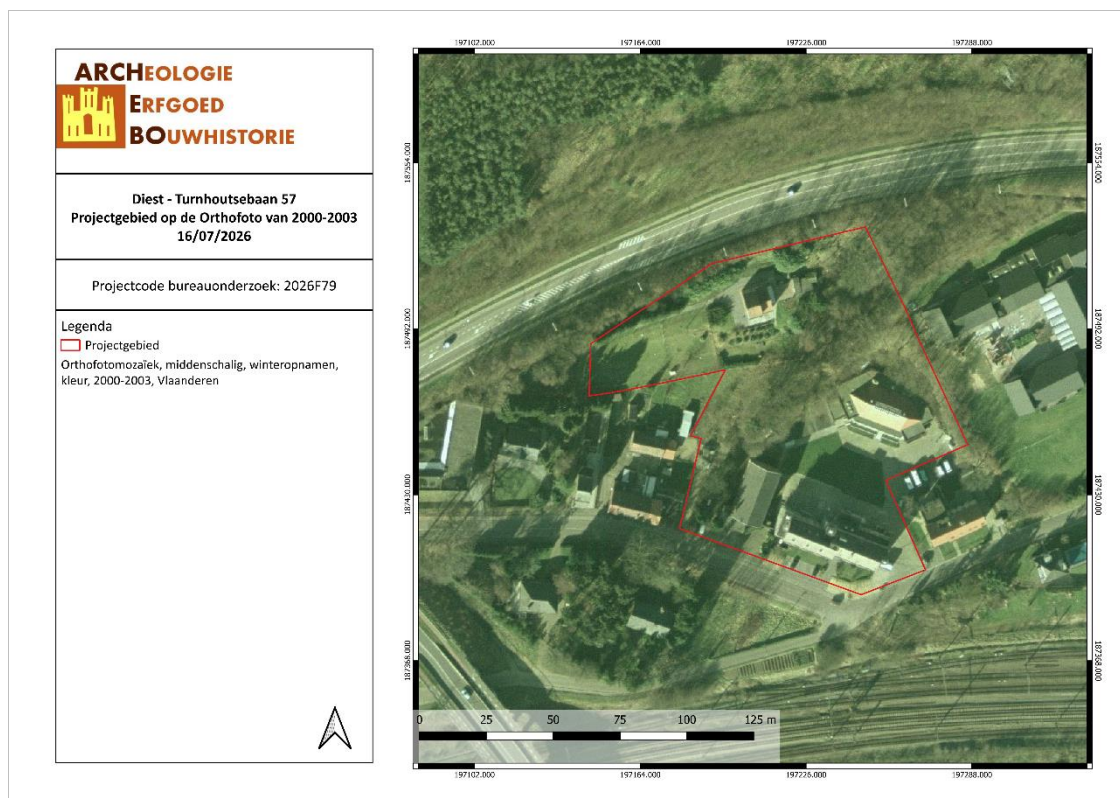
DITU/16/07/26/22 - Digitale aanmaak

Figuur 31: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 1971 (Geopunt, 2026)

DITU/16/07/26/23 - Digitale aanmaak

Figuur 32: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 1979-1990 (Geopunt, 2026)

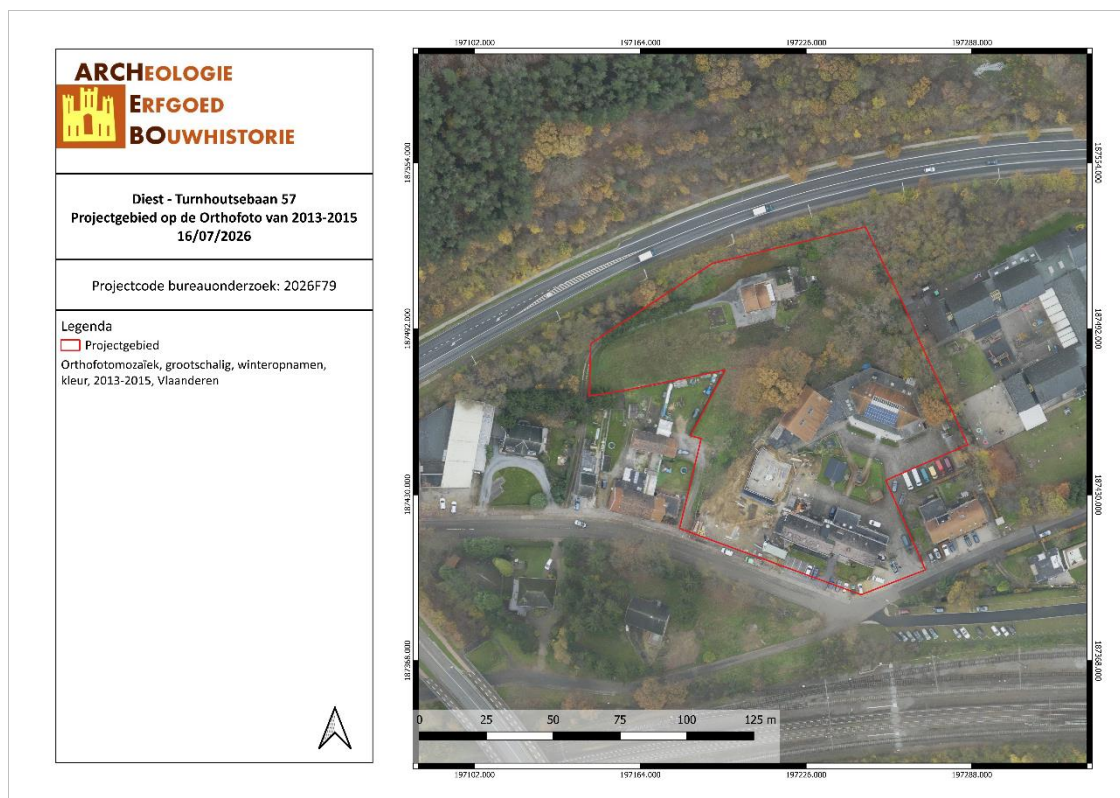
DITU/16/07/26/24 - Digitale aanmaak

Figuur 33: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2000-2003 (Geopunt, 2026)

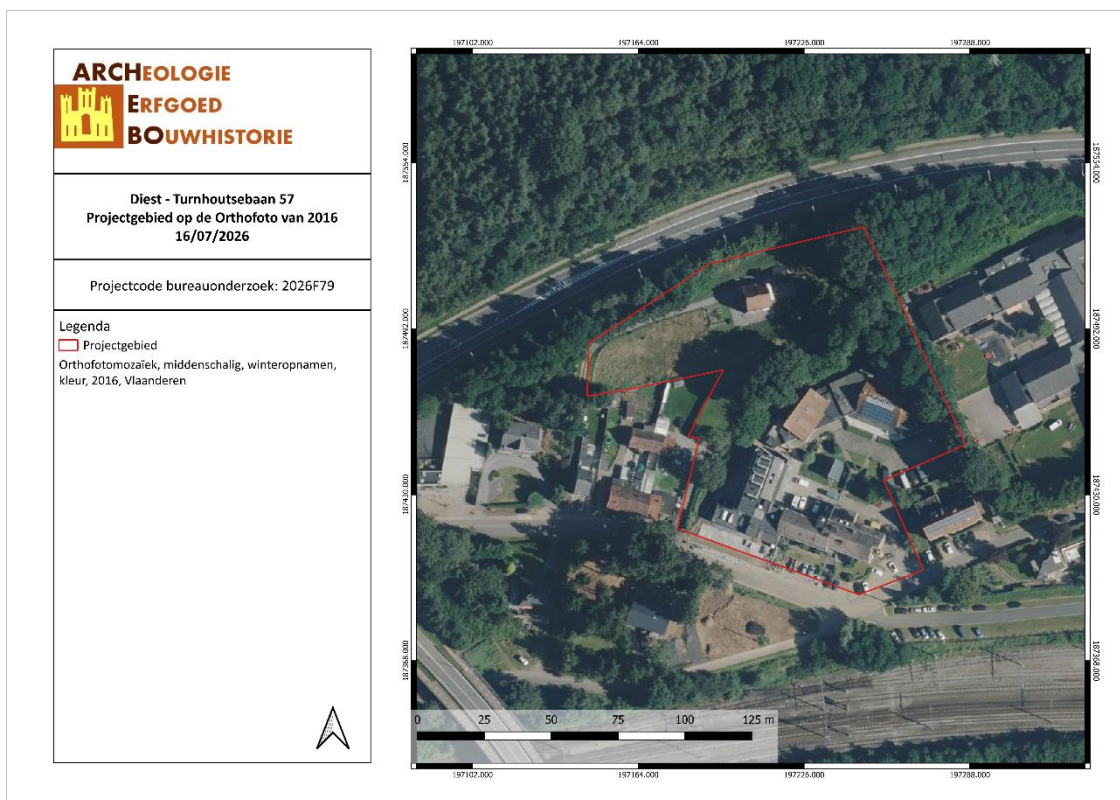
DITU/16/07/26/25 - Digitale aanmaak

Figuur 34: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2005-2007 (Geopunt, 2026)

DITU/16/07/26/26 - Digitale aanmaak

Figuur 35: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2013-2015 (Geopunt, 2026)

DITU/16/07/26/27 - Digitale aanmaak

Figuur 36: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2016 (Geopunt, 2026)

3.4 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen valt het projectgebied binnen vier bodemtypes: OE in het oostelijke en centrale deel, ZBf in het zuiden, OB in het uiterste westen en ZAfc in het noorden en westen. OB betekent onder bebouwing. OE staat voor een groeve. In beide gevallen werd de bodem ingrijpend gewijzigd door de mens. Tijdens het bureauonderzoek werden er geen aanwijzingen aangetroffen dat een dergelijk groot deel van het projectgebied als OE kan geclassificeerd worden. Het zuidoosten, de GGA-zone, kan echter wel als dusdanig worden aangeduid. ZBf is een zeer droge tot droge zandbodem met een weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont. Dit soort bodems treft men aan in duingebieden. ZAfc is een zeer droge tot matig natte zandbodem met een weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont waarbij de materialen in de diepte een geel- of groenachtige kleur vertonen. Deze zeer droge tot matig natte complexen vertonen een uitgesproken microreliëf in een oud duinlandschap waar zeer droge en matig natte, meestal Podzolen op korte afstand naast elkaar voorkomen.

Het projectgebied ligt aan de basis van een heuvel ten noorden van de stad Diest. De hoogte daalt van 42 m TAW in het NNW naar 33 m TAW in het centrale deel. Richting het ZZO is er een abrupte overgang naar 26 m TAW, veroorzaakt door een uitgraving in het verleden. Deze zone is aangeduid als GGA-zone. De dichtstbijzijnde waterloop is de Demer, die ca. 470 m ten zuiden van het projectgebied stroomt. De ligging van het projectgebied is op zich gunstig voor het aantreffen van steentijd artefactensites. De steile helling zorgt er echter voor dat de verwachting enigszins naar beneden dient bijgesteld te worden, aangezien het waarschijnlijk is dat erosie eventuele steentijd artefactensites verstoord of verplaatst heeft.

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat het projectgebied minstens vanaf de tweede helft van de 18de eeuw onbebouwd was. In de 19de eeuw is er wel een aanwijzing dat het zuidoostelijke deel van het terrein werd afgegraven. De huidige gebouwen kwamen geleidelijk tot stand in de tweede helft van de 20ste eeuw en in de 21ste eeuw.

Binnen het projectgebied zijn geen archeologische waarden bekend, binnen een straal van 600 m rondom het projectgebied liggen 8 CAI locaties. Het gaat om een metaaldetectievondst uit de Nieuwe Tijd; de toevalsvondst van gekapte ijzerzandstenen blokken; een proefsleuvenonderzoek met greppels uit de Late Middeleeuwen en 5 locaties die kortbij elkaar liggen. Tijdens een proefsleuvenonderzoek werden Middeleeuwse sporen aangetroffen. Op deze locatie werd een opgraving uitgevoerd. Er werden twee spiekers uit de IJzertijd aangetroffen, vier hoofdgebouwen en een waterput uit de Romeinse tijd en greppels en grachten uit de Nieuwe Tijd. Vlakbij deze locatie werd een tweede proefsleuvenonderzoek uitgevoerd waarbij scherven uit de metaaltijden en sporen uit de Middeleeuwen werden aangetroffen. Bij een derde proefsleuvenonderzoek werden sporen uit de metaaltijden en Middeleeuwen gevonden. Er werd een opgraving uitgevoerd. Dit leverde een geïsoleerde kuil uit de Bronstijd op, alsook off-site fenomenen uit de IJzertijd (opslag- en afvalkuilen, bijgebouwen), sporen uit de Romeinse tijd en de Middeleeuwen (waaronder een tonput en een bijgebouw).

Het projectgebied bevindt zich historisch gezien in een omgeving met hoog archeologisch potentieel. Op basis van het bureauonderzoek kan de aanwezigheid van sporensites gaande van de metaaltijden tot en met de Nieuwste Tijd niet worden uitgesloten. Er is dus een potentieel voor kenniswinst in de zones van het projectgebied waar bodemingrepen gepland zijn, buiten de aangeduide GGA-zone.

4 RESULTATEN BUREAUONDERZOEK

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het bureauonderzoek samengevat en geanalyseerd. Deze analyse leidt tot een advies voor een eventueel vervolgonderzoek of voor een vrijgave van het terrein. Dit advies dient bekrachtigd te worden door het Agentschap Onroerend Erfgoed.

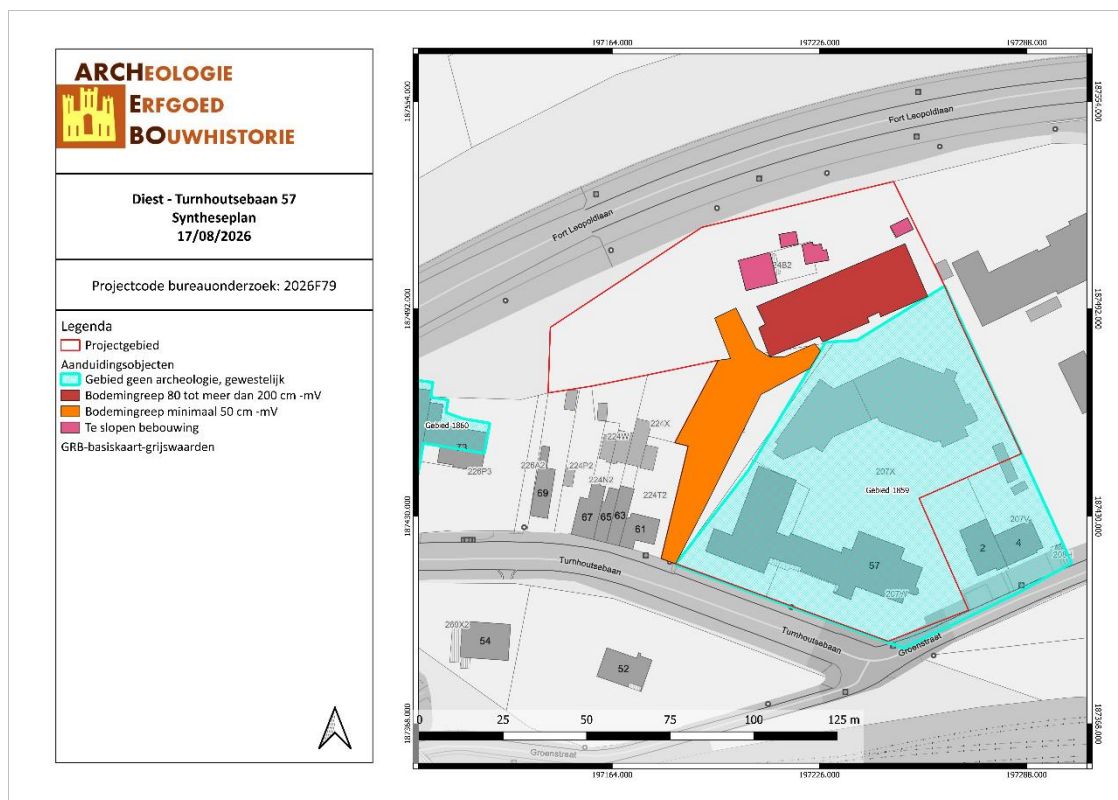
4.1 ALGEMEEN

De huidige bebouwing aan de Turnhoutsebaan, met andere woorden de zorginstelling, zal ongewijzigd blijven. Het gebouw in het noorden van het terrein zal gesloopt worden. Enkele meters ten zuiden van dit gebouw zal een nieuwe bouwblok worden opgetrokken met een oppervlakte van ca. 850 m². Dit gebouw zal worden gefundeerd op volle plaat. Omdat het projectgebied op een noord-zuid gelgen helling ligt, doet er zich een speciale situatie voor. De zuidelijke zijde van het geplande gebouw ligt lager dan de noordelijke zijde. Hierdoor zal de gelijkvloerse verdieping aan het maaiveld liggen in het zuiden, maar in het noorden, hoger gelegen op de helling, zal de eerste verdieping uitkomen aan het maaiveld. De bodemingreep bedraagt in het zuiden ca. 80 cm -mV voor de plaatfundering. In het noorden is dit echter 3,69 m -mV, aangezien er hier dieper in de helling gegraven dient te worden.

Vanaf de zuidzijde van het geplande gebouw loopt er een overdekte gang met aan de zuidzijde een lift richting de bestaande zorginstelling. Deze gang wordt gedeeltelijk aangelegd als brug. De zorginstelling ligt namelijk in een uitgegraven zone waarbij de hoogte abrupt ca. 6 m daalt. Deze gang met lift is noodzakelijk om de verbinding tussen beide gebouwen mogelijk te maken.

In het westen van het projectgebied worden nog een brandweg en een wadi voorzien. De bodemingreep die hiermee gepaard gaat bedraagt minimaal 50 cm -mV. De totale oppervlakte van de weg en wadi bedraagt ca. 1026 m².

Er werd reeds aangehaald dat de huidige zorginstelling gebouwd werd in een diep uitgegraven zone, waar de hoogte vrij abrupt 6 m daalt. Deze zone werd aangeduid als een Gebied Geen Archeologie (id 1859). De volledige gangconstructie met lift valt binnen deze GGA-zone. De overige geplande werken (gebouw, brandweg en wadi) vallen buiten de GGA zone.

DITU/17/08/26/28 - Digitale aanmaak

Figuur 37: Syntheseplan (Geopunt, 2026)

4.2 BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

Het doel van dit bureauonderzoek was een archeologische evaluatie van het terrein. Hierbij kunnen volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

1. Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?

Binnen het projectgebied zijn geen archeologische waarden bekend, binnen een straal van 600 m rondom het projectgebied liggen 8 CAI locaties. Het gaat om een metaaldetectievondst uit de Nieuwe Tijd; de toevalsvondst van gekapte ijzerzandstenen blokken; een proefsleuvenonderzoek met greppels uit de Late Middeleeuwen en 5 locaties die kortbij elkaar liggen. Tijdens een proefsleuvenonderzoek werden Middeleeuwse sporen aangetroffen. Op deze locatie werd een opgraving uitgevoerd. Er werden twee spiekers uit de IJzertijd aangetroffen, vier hoofdgebouwen en een waterput uit de Romeinse tijd en greppels en grachten uit de Nieuwe Tijd. Vlakbij deze locatie werd een tweede proefsleuvenonderzoek uitgevoerd waarbij scherven uit de metaaltijden en sporen uit de Middeleeuwen werden aangetroffen. Bij een derde proefsleuvenonderzoek werden sporen uit de metaaltijden en Middeleeuwen gevonden. Er werd een opgraving uitgevoerd. Dit leverde een geïsoleerde kuil uit de Bronstijd op, alsook off-site fenomenen uit de IJzertijd (opslag- en afvalkuilen, bijgebouwen), sporen uit de Romeinse tijd en de Middeleeuwen (waaronder een tonput en een bijgebouw).

2. Welke info valt er te vinden over de voormalige constructies op het terrein?

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat het projectgebied minstens vanaf de tweede helft van de 18de eeuw onbebouwd was. In de 19de eeuw is er wel een aanwijzing dat het zuidoostelijke deel van het terrein werd afgegraven. De huidige gebouwen kwamen geleidelijk tot stand in de tweede helft van de 20ste eeuw en in de 21ste eeuw.

3. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het projectgebied verwacht worden op basis van een analyse van het historische kaart- en bronnenmateriaal?*

Het projectgebied ligt aan de basis van een heuvel ten noorden van de stad Diest. De hoogte daalt van 42 m TAW in het NNW naar 33 m TAW in het centrale deel. Richting het ZZO is er een abrupte overgang naar 26 m TAW, veroorzaakt door een uitgraving in het verleden. Deze zone is aangeduid als GGA-zone. De dichtstbijzijnde waterloop is de Demer, die ca. 470 m ten zuiden van het projectgebied stroomt. De ligging van het projectgebied is op zich gunstig voor het aantreffen van steentijd artefactensites. De steile helling zorgt er echter voor dat de verwachting enigszins naar beneden dient bijgesteld te worden, aangezien het waarschijnlijk is dat erosie eventuele steentijd artefactensites verstoord of verplaatst heeft.

Het projectgebied bevindt zich historisch gezien in een omgeving met hoog archeologisch potentieel. Op basis van het bureauonderzoek kan de aanwezigheid van sporensites gaande van de metaaltijden tot en met de Nieuwste Tijd niet worden uitgesloten. Er is dus een potentieel voor kenniswinst in de zones van het projectgebied waar bodemingrepen gepland zijn, buiten de aangeduide GGA-zone.

4. *In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?*

Op basis van het bureauonderzoek worden er geen grote verstoringen verwacht in de zones waarbinnen bodemingrepen gepland zijn, tenzij ter hoogte van het bestaande gebouw in het noorden van het projectgebied. Tijdens het bureauonderzoek werden er geen aanwijzingen aangetroffen dat een groot deel van het projectgebied als OE (groeve) kan geclassificeerd worden. Het zuidoosten, de GGA-zone, kan echter wel als dusdanig worden aangeduid. In deze GGA-zone zijn echter sowieso alper bodemingrepen voorzien, tenzij de lift met overdekte gang.

4.3 SAMENVATTING / ASSESSMENT BUREAUONDERZOEK

In deze samenvatting wordt een kort overzicht gegeven van de werkwijze van het bureauonderzoek en de belangrijkste conclusies. Bovendien wordt een afweging gemaakt van de noodzaak voor verder vooronderzoek voor de locatie.

4.3.1 Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek

De huidige bebouwing aan de Turnhoutsebaan, met andere woorden de zorginstelling, zal ongewijzigd blijven. Het gebouw in het noorden van het terrein zal gesloopt worden. Enkele meters ten zuiden van dit gebouw zal een nieuwe bouwblok worden opgetrokken met een oppervlakte van ca. 850 m². Dit gebouw zal worden gefundeerd op volle plaat. Omdat het projectgebied op een noord-zuid gelgen helling ligt, doet er zich een speciale situatie voor. De zuidelijke zijde van het geplande gebouw ligt lager dan de noordelijke zijde. Hierdoor zal de gelijkvloerse verdieping aan het maaiveld liggen in het zuiden, maar in het noorden, hoger gelegen op de helling, zal de eerste verdieping uitkomen aan het maaiveld. De bodemingreep bedraagt in het zuiden ca. 80 cm -mV voor de plaatfundering. In het noorden is dit echter 3,69 m -mV, aangezien er hier dieper in de helling gegraven dient te worden.

Vanaf de zuidzijde van het geplande gebouw loopt er een overdekte gang met aan de zuidzijde een lift richting de bestaande zorginstelling. Deze gang wordt gedeeltelijk aangelegd als brug. De zorginstelling ligt namelijk in een uitgegraven zone waarbij de hoogte abrupt ca. 6 m daalt. Deze gang met lift is noodzakelijk om de verbinding tussen beide gebouwen mogelijk te maken.

In het westen van het projectgebied worden nog een brandweg en een wadi voorzien. De bodemingreep die hiermee gepaard gaat bedraagt minimaal 50 cm -mV. De totale oppervlakte van de weg en wadi bedraagt ca. 1026 m².

Er werd reeds aangehaald dat de huidige zorginstelling gebouwd werd in een diep uitgegraven zone, waar de hoogte vrij abrupt 6 m daalt. Deze zone werd aangeduid als een Gebied Geen Archeologie (id 1859). De volledige gangconstructie met lift valt binnen deze GGA-zone. De overige geplande werken (gebouw, brandweg en wadi) vallen buiten de GGA zone.

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen valt het projectgebied binnen vier bodemtypes: OE in het oostelijke en centrale deel, ZBf in het zuiden, OB in het uiterste westen en ZAfc in het noorden en westen. OB betekent onder bebouwing. OE staat voor een groeve. In beide gevallen werd de bodem ingrijpend gewijzigd door de mens. Tijdens het bureauonderzoek werden er geen aanwijzingen aangetroffen dat een dergelijk groot deel van het projectgebied als OE kan geclassificeerd worden. Het zuidoosten, de GGA-zone, kan echter wel als dusdanig worden aangeduid. ZBf is een zeer droge tot droge zandbodem met een weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont. Dit soort bodems treft men aan in duingebieden. ZAfc is een zeer droge tot matig natte zandbodem met een weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont waarbij de materialen in de diepte een geel- of groenachtige kleur vertonen. Deze zeer droge tot matig natte complexen vertonen een uitgesproken microreliëf in een oud duinlandschap waar zeer droge en matig natte, meestal Podzolen op korte afstand naast elkaar voorkomen.

Het projectgebied ligt aan de basis van een heuvel ten noorden van de stad Diest. De hoogte daalt van 42 m TAW in het NNW naar 33 m TAW in het centrale deel. Richting het ZZO is er een abrupte overgang naar 26 m TAW, veroorzaakt door een uitgraving in het verleden. Deze zone is aangeduid als GGA-zone. De dichtstbijzijnde waterloop is de Demer, die ca. 470 m ten zuiden van het projectgebied stroomt. De ligging van het projectgebied is op zich gunstig voor het aantreffen van steentijd artefactensites. De steile helling zorgt er echter voor dat de verwachting enigszins naar beneden dient bijgesteld te worden, aangezien het waarschijnlijk is dat erosie eventuele steentijd artefactensites verstoord of verplaatst heeft.

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat het projectgebied minstens vanaf de tweede helft van de 18de eeuw onbebouwd was. In de 19de eeuw is er wel een aanwijzing dat het zuidoostelijke deel van het terrein werd afgegraven. De huidige gebouwen kwamen geleidelijk tot stand in de tweede helft van de 20ste eeuw en in de 21ste eeuw.

Binnen het projectgebied zijn geen archeologische waarden bekend, binnen een straal van 600 m rondom het projectgebied liggen 8 CAI locaties. Het gaat om een metaaldetectievondst uit de Nieuwe Tijd; de toevalsvondst van gekapte ijzerzandstenen blokken; een proefsleuvenonderzoek met greppels uit de Late Middeleeuwen en 5 locaties die kortbij elkaar liggen. Tijdens een proefsleuvenonderzoek werden Middeleeuwse sporen aangetroffen. Op deze locatie werd een opgraving uitgevoerd. Er werden twee spiekers uit de IJzertijd aangetroffen, vier hoofdgebouwen en een waterput uit de Romeinse tijd en greppels en grachten uit de Nieuwe Tijd. Vlakbij deze locatie werd een tweede proefsleuvenonderzoek uitgevoerd waarbij scherven uit de metaaltijden en sporen uit de Middeleeuwen werden aangetroffen. Bij een derde proefsleuvenonderzoek werden sporen uit de metaaltijden en Middeleeuwen gevonden. Er werd een opgraving uitgevoerd. Dit leverde een geïsoleerde kuil uit de Bronstijd op, alsook off-site fenomenen uit de IJzertijd (opslag- en afvalkuilen, bijgebouwen), sporen uit de Romeinse tijd en de Middeleeuwen (waaronder een tonput en een bijgebouw).

Het projectgebied bevindt zich historisch gezien in een omgeving met hoog archeologisch potentieel. Op basis van het bureauonderzoek kan de aanwezigheid van sporensites gaande van de metaaltijden tot en met de Nieuwste Tijd niet worden uitgesloten. Er is dus een potentieel voor kenniswinst in de zones van het projectgebied waar bodemingrepen gepland zijn, buiten de aangeduide GGA-zone.

4.3.2 Samenvatting voor een niet-gespecialiseerd publiek

Het projectgebied ligt aan de basis van een heuvel ten noorden van de stad Diest. De hoogte daalt van 42 m TAW in het NNW naar 33 m TAW in het centrale deel. Richting het ZZO is er een abrupte overgang naar 26 m TAW, veroorzaakt door een uitgraving in het verleden. Deze zone is aangeduid als GGA-zone. De dichtstbijzijnde waterloop is de Demer, die ca. 470 m ten zuiden van het projectgebied stroomt. De ligging van het projectgebied is op zich gunstig voor het aantreffen van steentijd artefactensites. De steile helling zorgt er echter voor dat de verwachting enigszins naar beneden dient bijgesteld te worden, aangezien het waarschijnlijk is dat erosie eventuele steentijd artefactensites verstoord of verplaatst heeft.

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat het projectgebied minstens vanaf de tweede helft van de 18de eeuw onbebouwd was. In de 19de eeuw is er wel een aanwijzing dat het zuidoostelijke deel van het terrein werd afgegraven. De huidige gebouwen kwamen geleidelijk tot stand in de tweede helft van de 20ste eeuw en in de 21ste eeuw.

Binnen het projectgebied zijn geen archeologische waarden bekend, binnen een straal van 600 m rondom het projectgebied liggen 8 CAI locaties. Het gaat om een metaaldetectievondst uit de Nieuwe Tijd; de toevalsvondst van gekapte ijzerzandstenen blokken; een proefsleuvenonderzoek met greppels uit de Late Middeleeuwen en 5 locaties die kortbij elkaar liggen. Tijdens een proefsleuvenonderzoek werden Middeleeuwse sporen aangetroffen. Op deze locatie werd een opgraving uitgevoerd. Er werden twee spiekers uit de IJzertijd aangetroffen, vier hoofdgebouwen en een waterput uit de Romeinse tijd en greppels en grachten uit de Nieuwe Tijd. Vlakbij deze locatie werd een tweede proefsleuvenonderzoek uitgevoerd waarbij scherven uit de metaaltijden en sporen uit de Middeleeuwen werden aangetroffen. Bij een derde proefsleuvenonderzoek werden sporen uit de metaaltijden en Middeleeuwen gevonden. Er werd een opgraving uitgevoerd. Dit leverde een geïsoleerde kuil uit de Bronstijd op, alsook off-site fenomenen uit de IJzertijd (opslag- en afvalkuilen, bijgebouwen), sporen uit de Romeinse tijd en de Middeleeuwen (waaronder een tonput en een bijgebouw).

Het projectgebied bevindt zich historisch gezien in een omgeving met hoog archeologisch potentieel. Op basis van het bureauonderzoek kan de aanwezigheid van sporensites gaande van de metaaltijden tot en met de Nieuwste Tijd niet worden uitgesloten. Er is dus een potentieel voor kenniswinst in de zones van het projectgebied waar bodemingrepen gepland zijn, buiten de aangeduide GGA-zone.

4.4 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat de geplande werken het archeologisch bodemarchief zullen verstoren. Dit wordt kort besproken in het 'Programma van maatregelen'.

5 BIBLIOGRAFIE

Publicaties

DEVILLE T. & HOUBRECHTS S., *Stationsomgeving te Diest – Gemeente Diest. Archeologienota*, Hasselt, 2021.

FREDERICKX E. & GOUWY S., *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart, kaartblad 25 Hasselt*, Leuven, 1996.

LAGA P., LOUWY S. & GEETS S., 'Paleogene and Neogene lithostratigraphic units (Belgium)', *Geologica Belgica*, 4/1-2, 2001.

SCHYNKEL E., *Archeologienota Ondergrondse verbinding Diest-Kersbeek-Tienen.*, Evergem, 2025.

VAN RANST E. & SYS C., *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1 : 20.000)*, Gent, 2000.

Online bronnen

Agentschap Onroerend Erfgoed. "Inventaris Onroerend Erfgoed". Geraadpleegd 17 januari 2017. <https://inventaris.onroenderfgoed.be/>.

Geopunt Vlaanderen. "Atlas der Buurtwegen". Geraadpleegd 2 januari 2017. <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

6 FIGURENLIJST

Figuur 1: Criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen	4
Figuur 2: Situering van het projectgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2026) .	6
Figuur 3: Situering van het projectgebied op Orthofoto van 2025 (Geopunt, 2026)	6
Figuur 4: Situering van het projectgebied op Orthofoto van 2025 (Geopunt, 2026)	8
Figuur 5: Bestaande toestand. (opdrachtgever, 2026)	9
Figuur 6: Situering van het projectgebied op Gewestplan (Geopunt, 2026)	9
Figuur 7: Inplantingsplan met aanduiding van de GGA zones (Opdrachtgever & IOE, 2026)	10
Figuur 8: Inplantingsplan (opdrachtgever, 2026)	11
Figuur 9: Snede (opdrachtgever, 2026)	12
Figuur 10: Snede (opdrachtgever, 2026)	13
Figuur 11: Snede (opdrachtgever, 2026)	14
Figuur 12: Snede (opdrachtgever, 2026)	15
Figuur 13: Hoogteprofiel doorheen het plangebied in NNW-ZZO richting (Geopunt, 2026)	16
Figuur 14: Topografische kaart met situering van het projectgebied (Geopunt, 2026)	17
Figuur 15: Situering van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2026)	17
Figuur 16: Situering van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2026)	18
Figuur 17: Projectgebied aangegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2026)	19
Figuur 18: Situering van het projectgebied op de Tertiairgeologische kaart (DOV, 2026)	20
Figuur 19: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/200.000 (DOV, 2026)	21
Figuur 20: Uitleg van het type volgens de quartairgeologische kaart, schaal 1/200.000 (DOV, 2026)	21
Figuur 21: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/50.000 (DOV, 2026)	22
Figuur 22: Situering van het projectgebied op de bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2026)	23
Figuur 23: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de bodemgebruikskaart (Geopunt, 2026)	24
Figuur 24: Kaart met aanduiding van het projectgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2026)	25
Figuur 25: Kaart met situering van het projectgebied en IOE-relicten op GRB-basiskaart (IOE, 2026)	26
Figuur 26: Detail uit de Villaretkaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2026)	28
Figuur 27: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2026)	29
Figuur 28: Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2026)	30
Figuur 29: Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (Geopunt, 2026)	31
Figuur 30: Situering van het projectgebied op de Popp-kaart (Geopunt, 2026)	31
Figuur 31: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 1971 (Geopunt, 2026)	32
Figuur 32: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 1979-1990 (Geopunt, 2026)	33
Figuur 33: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2000-2003 (Geopunt, 2026)	33
Figuur 34: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2005-2007 (Geopunt, 2026)	34
Figuur 35: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2013-2015 (Geopunt, 2026)	34
Figuur 36: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2016 (Geopunt, 2026)	35
Figuur 37: Syntheseplan (Geopunt, 2026)	38

7 PLANNENLIJST

DITU/16/07/26/1 - Digitale aanmaak.....	6
DITU/16/07/26/2 - Digitale aanmaak.....	6
DITU/16/07/26/3 - Digitale aanmaak.....	8
DITU/16/07/26/4 - Digitale aanmaak.....	9
DITU/17/08/26/5 - Digitale aanmaak.....	10
DITU/16/07/26/6 - Digitale aanmaak.....	17
DITU/16/07/26/7 - Digitale aanmaak.....	17
DITU/16/07/26/8 - Digitale aanmaak.....	18
DITU/16/07/26/9 - Digitale aanmaak.....	19
DITU/16/07/26/10 - Digitale aanmaak.....	20
DITU/16/07/26/11 - Digitale aanmaak.....	21
DITU/16/07/26/12 - Digitale aanmaak.....	22
DITU/16/07/26/13 - Digitale aanmaak.....	23
DITU/16/07/26/14 - Digitale aanmaak.....	24
DITU/16/07/26/15 - Digitale aanmaak.....	25
DITU/16/07/26/16 - Digitale aanmaak.....	26
DITU/16/07/26/17 - Digitale aanmaak.....	28
DITU/16/07/26/18 - Digitale aanmaak.....	29
DITU/16/07/26/19 - Digitale aanmaak.....	30
DITU/16/07/26/20 - Digitale aanmaak.....	31
DITU/16/07/26/21 - Digitale aanmaak.....	31
DITU/16/07/26/22 - Digitale aanmaak.....	32
DITU/16/07/26/23 - Digitale aanmaak.....	33
DITU/16/07/26/24 - Digitale aanmaak.....	33
DITU/16/07/26/25 - Digitale aanmaak.....	34
DITU/16/07/26/26 - Digitale aanmaak.....	34
DITU/16/07/26/27 - Digitale aanmaak.....	35
DITU/17/08/26/28 - Digitale aanmaak.....	38